

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenovca ulica
št. 2. — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru
št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baum-
gartnerja.

JUTRO

Ponedeljska izdaja

SESTANEK ZUNANJH MINISTROV MALE ANTANTE V ZAGREBU

Zunanja ministra dr. Beneš in Titulescu na poti skozi Ljubljano
— Pričetek zagrebskih posvetovanj stalnega sveta Male antante

Ljubljana, 21. januarja. Na potu na konferenco Male antante, ki se prične jutri v Zagrebu, sta nocoj potovala skozi Ljubljano češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš in rumunski zunanji minister dr. Titulescu. Prispela sta iz Zeneve, kjer sta sodelovala na zasedanju sveta Društva narodov. Češkoslovaškega zunanjega ministra spremlja šef kabineta dr. Kučera, v spremstvu rumunskega zunanjega ministra pa sta državni podtajnik zunanje ministrstva Buzdugan in osebni tajnik Nenišov.

V Ljubljani so pričakovali oba ministra rumunski poslanik na našem dvoru g. dr. Guranescu, češkoslovaški konzul v Ljubljani inž. Sevdik in rumunski konzul v Ljubljani inž. Jelačin. V imenu jugoslovenskega zunanjega ministra g. Jevtića je sprejel in pozdravil češkoslovaškega in rumunskega zunanjega ministra tajnik g. dr. Slavko Kojić. Na postaji so bili med drugimi tudi zastopnik direktorja ljubljanske železniške direkcije načelnik gosp. Deržić ter upravnik policije g. Keršovan.

Češkoslovaški in rumunski zunanji minister v Ljubljani nista izstopila. Ko ju je pozdravil zastopnik našega zunanjega ministra g. Kojić, je rumunski zunanji minister g. Titulescu sprejel v svojem salonskem vozu rumunskega poslanika g. Guraneca in rumunskega konzula v Ljubljani inž. Jelačina, češkoslovaški zunanji minister pa češkoslovaškega konzula v Ljubljani inž. Sevdika, s katerim je ostal v razgovoru do odhoda vlada. Oba salonska voza so po prihodu jeseniškega brzovlaka priključili beograjskemu brzovlaku. Malo pred odhodom vlaka je češkoslovaški zunanji minister g. dr. Beneš izstopil ter se v spremstvu češkoslovaškega konzula g. inž. Sevdika par minut sprehajal po peronu. Številni novinarji, ki so prispeli iz Beograda in Zagreba, so skupno z ljubljanskimi novinarji takoj obkrožili g. ministra in ga prosili za izjavo. Minister g. dr. Beneš se je prazno pozdravil z novinarji, prav tako vljudno pa tudi odklonil vsako izjavo z obljubo, da bo morda pozneje povedal kaj več. Ob 20.03 sta se oba ministra z ostalim spremstvom odpeljala proti Zagrebu.

Kako veliko zanimanje vlada za konferenco Male antante v Zagrebu, priča najbolj dejstvo, da so prispeli v Zagreb že številni inozemski novinarji. Beograjski in zagrebski listi so že k sprejemu v Ljubljani poslali svoje posebne poročevalce, prav tako pa je prišel k sprejemu v Ljubljano tudi zastopnik pariškega »Tempsa« in zastopnik londonskega »Timesa«.

Zagrebska posvetovanja

Zagreb, 21. jan. d. Ker sta bila zunanja ministra dr. Beneš in Titulescu zadržana zaradi dela Društva narodov, nista mogla odpotovati, kakor je bilo napovedano iz Zeneve, včeraj popoldne ter sta odgodila svoj odhod na sredi. Zato sta dospela v Zagreb šele nocoj ob 10.50. Ker se zaradi te zakasnitve konferenca ni mogla pričeti že danes popoldne, kakor je bilo prvotno določeno, bodo dr. Beneš, Titulescu in Jevtić pričeli svoja posvetovanja šele jutri ob 10. dopoldne v banki palači v Zagrebu.

Zunanji minister Bogoljub Jevtić, ki je sredi odpotovanja iz Beograda, je prispel davi v Zagreb in so nastanili v hotelu »Esplanade«. Z njim so došli tudi njegov prvi pomočnik dr. Purić, načelnik konzularno-gospodarskega oddelka Pelivanović, šef kabineta zunanje ministrstva dr. Marković in šef tiskovnega oddelka zunanje ministrstva Životić. Z zunanjim ministrom Jevtićem sta prispela v Zagreb tudi rumunski poslanik Guranescu ter rumunski novinarski ataše Anastasiu. Glede na to, da bo stalni svet Male antante razpravljal na zagrebskem sestanku tudi o gospodarskih vprašanjih, so na konferenco prispeli referenti in eksperti ter vsi tajniki gospodarskega sveta Male antante iz Prage.

Zunanja ministra Titulescu in dr. Beneš, ki sta prispela nocoj v Zagreb, sta se nastanila v hotelu »Esplanade«. Njima nasproti sta odpotovala davi v Ljubljano rumunski poslanik Guranescu in kot zastopnik našega zunanjega ministra njegov osebni tajnik Kojić.

Kakor rečeno, se bodo posvetovanja zunanjih ministrov Male antante pričela jutri ob 10. dopoldne v bankem dvorcu, ob 3. popoldne pa bo priredil naš zunanji minister gostom na čast obed v hotelu »Esplanade«. Ob 5. popoldne se bodo posvetovanja v bankem dvorcu nadaljevala, ob 9. pa bo priredil zunanji ministrom na čast banket ban dr. Perović.

V torek ob 9. dopoldne bodo zunanji ministri in njihovo spremstvo odpotovali v Beograd. Med vožnjo bodo nadaljevali svoja posvetovanja ter bodo tudi v vlaku obhajali. V Beograd bodo prispeli ob 16.30 in se bodo po prihodu vpisali v dvorno knjigo, nakar bodo takoj sprejeti v avdijenci pri kralju. Ob 16.30 bo sprejem naših in tujih novinarjev v zunanjem ministertvu, kjer bodo prejeli končni komuniké o poteku konference stalnega sveta Male antante. Ob 20. bo priredil zunanji minister Jevtić gostom na čast banket, ob 23.15 pa

bo češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš odpotoval. Do meje ga bo spremljal tajnik zunanje ministrstva Simić. Rumunski zunanji minister bo odpotoval ob 23.45 in ga bo do meje spremljal tajnik zunanje ministra dr. Kojić.

Prihod tajništva Male antante

Zagreb, 21. jan. d. Sredi so prispeli iz Prage z brzim vlakom člani tajništva Male antante, svetniki ministrstva dr. Nikodije Jovanović, Valimarescu in Spaček, ki bodo na zasedanju stalnega sveta poročali o poslih tajništva in zlasti o sklepih gospodarskega sveta Male antante v Pragi. Zagrebski župan dr. Krbeč in njegova soproga sta priredila danes intimno kosilo v čast udeležencev konference Male antante.

Gospodarsko sodelovanje

Praga, 21. jan. d. Vsa pozornost političnih, gospodarskih in finančnih krogov v Češkoslovaški je zadnje dni osredotočena na resna gospodarska vprašanja, ki so sedaj glavni predmet javnih razprav. Gre pred vsem za važni problem valute v zvezi z ureditvijo češkoslovaškega izvoza, kakor tudi za izid posvetovanj Gospodarskega sveta Male antante, ki so bila pred dnevi končana z uspehom. V času, ko so zastopniki Jugoslavije, Češkoslovaške in Rumunije razpravljali o načrtih za gospodarsko sodelovanje vseh treh držav, so se vrstile v parlamentu konference o takozvanem Engliševem načrtu, po katerem naj bi se izvoznikom priznala premija, da bi se pospešil izvoz češkoslovaške blaga v inozemstvo, kar naj bi omogočilo ožvilenje vsakega gospodarskega življenja. Iz političnih in gospodarskih krogov so se čuli razni ugovori proti temu načrtu in more se reči, da ne bo izveden v obliki, kakor jo je dr. Engliš predlagal prvotno. Toda finančno ministertvo je prevzelo osnovne misli Englišovega načrta, o katerem sedaj razpravljajo v posameznih strankah kakor tudi med vlado in strankami. Posameznosti tega novega načrta, ki ga pripisujejo finančnemu ministru dr. Trajnu, širši javnosti še niso znane. Gotovo je samo toliko, da se ta načrt ne omejuje samo na valutni problem in vprašanja izvoza, temveč obsega tudi vsa druga aktualna gospodarska vprašanja, ki jih skuša rešiti istočasno. Že značaj stvari dokazuje, da so pogajanja zelo težavna. Gre za to, da se izenačijo najbolj raznovrstni interesi ter stališča sedmih strank vladne koalicije, ki so v mnogem nasprotna. Stvar otežuje še dejstvo, da nekatere večje stranke niso složne v posameznih vprašanjih niti v lastnih vrstah in da je treba pridobiti pristaneke odločilnih faktorjev tudi izven parlamenta, v prvi vrsti Narodne banke, ki je prvotno Englišev načrt odklonila iz načelnih razlogov.

Ministrski predsednik Malypetr vodi neprestano razgovore, ter zaslišuje zastopnike posameznih strank, pri čemer si prizadeva, da bi izravnal nasprotno interese ter nazore, ki še vedno obstajajo.

Protiv Engliševemu načrtu, na čegar podlagi je bil izdelan Trajnov, je nastopila doslej samo narodno-demokratska stranka, ki ima zveze z veliko industrijo, katere zahteva namesto premij refundacijo trgovinskih davkov izvoznikov. Socialni demokrati so opustili prejšnje negativno stališče ter pristajajo na kompromisno rešitev. Ostale stranke pa se še niso jasno izrazile, vendar pa se zdi, da bodo sprejele vladni načrt kot podlago za razgovore. Ko se bo položaj nekoliko razčistil, bo ministrski predsednik pričel prihodnje dni oficijelne razgovore. Obstoji upravičeno upanje, da se bo kljub mnogim težkostim dosegel pozitiven uspeh in da se bo določil velik gospodarski načrt, ki bo vseboval skupno rešitev gospodarskih in finančnih vprašanj.

Mnogo lažji je bil potek konference gospodarske Male antante, ki je bila nekakšna dopolnitev teh notranje-političnih pogajanj. V sorazmerno kratkem času osmih dni, v resnici polnega dela od jutra do mračka, se je posrečilo gospodarskim ekspertom treh zaveznih držav, da so izpolnili postavljene jām naloge, kar je bilo javnosti sporočeno v 16 resolucijah kot uspeh konference. Ta konferenca že od početka ni imela drugega namena, kakor da izdela točno omejen delovni načrt ter ga predloži stalnemu svetu Male antante, ki se sestane jutri dopoldne v Zagrebu. To se jasno vidi iz organizacije in statuta Male antante. Praska konferenca je torej izvršila, kar se je od nje pričakovalo in zato se mora govoriti o njenem popolnem uspehu.

Ko bo stalni svet Male antante odobril predloge prške konference, se bo postopno pričel izvajati celotni načrt, prvi go-

tante. Kosilo se je vršilo v mestni palači na Katarinskem trgu in so se ga udeležili zunanji minister Bogoljub Jevtić, pooblaščen minister češkoslovaške republike na našem dvoru dr. Pavel Wellner, nadalje 12 sotrudnikov konference Male antante, šefi tiskovnih uradov, minister dr. Skulj s soprogo, minister dr. Andjelmović, ban savske banovine dr. Perović s soprogo, armijski general Ljubomir Marić s soprogo, podban dr. Stevan Hadži s soprogo in mestni poveljnik brigad general Mihajlo Bodi s soprogo. Razen teh se je kosila udeležilo še nekaj običajnih svetnikov s soprogi.

Prav tako je popoldne predsednik zagrebske sekcije Jugoslovenskega novinarskega združenja g. Jutriša priredil v hotelu »Esplanade« čajanko v čast novinarjem Male antante tiska.

gospodarski načrt Male antante. Posamezni gospodarski resori vseh treh držav bodo imeli dela za več let. Program je zelo širok in se mora urediti samo v etapah. Poleg prometnih vprašanj, zlasti podunavske pločve, je najvažnejše vprašanje izmenjava blaga med državami Male antante in sicer tako kmetijskih kakor industrijskih proizvodov. Izmenjava blaga v okviru Male antante naj bi se znatno povečala in vse, kar bi Češkoslovaška n. pr. potrebovala iz Jugoslavije in Rumunije, naj bi nakupovala v teh dveh državah ter nasprotno. Kar se tiče sirovin in industrijskega blaga (petroleja, kovin, strojev itd.) bo rešitev mnogo lažja kakor na kmetijskem področju. Po rekordni žetvi pšenice v Češkoslovaški se ne bo mogla odkupiti zadovoljujoča količina v balkanskih državah, toda tudi to vprašanje bo mogoče pozitivno rešiti glede na dobro voljo, ki v resnici obstoja na obeh straneh.

Delo gospodarskega sveta Male antante, ki je bilo z uspehom končano, in gospodarska pogajanja češkoslovaških strank z vlado, ki bodo prihodnji teden stopila v odločilno fazo, se vzajemno izpopolnjujejo ter se mroe kot rezultat pričakovati finančno-gospodarski načrt, ki bo dal gospodarskemu življenju točne smernice za uspešen nadaljnji razvoj.

Povečana izmenjava blaga

Praga, 21. jan. d. »Češke slovo« je objavilo nekatera pojasnila o programu za vzajemno izmenjavo blaga med državami Male antante. Poleg pšenice prihajajo v poštev koruza, moka, prašiči, svinjska mast, jajca itd. Češkoslovaški uvoz iz Jugoslavije je znašal leta 1933 230 milijonov kron, med tem za 70 milijonov tobaka, iz Rumunije pa 183 milijonov kron. Benešov načrt določa, da se polagoma ta uvoz poveča, kar bi obenem omogočilo istočasno povečanje izvoza, ker drug način plačila sedaj ni mogoč.

Z Jugoslavijo je bil dosežen sporazum, da se poveča uvoz v leto 1934 na 275 milijonov kron, poleg uvoza tobaka, ki ne spada v kliring, tako da bo celotni uvoz iz Jugoslavije znašal 345 milijonov kron, kar predstavlja napram lanskemu letu povišje 142 milijonov.

Iz Rumunije, iz katere je lani Češkoslovaška uvozila blaga za 183 milijonov kron, je zagotovljen uvoz v vrednosti 250 milijonov kron, kar predstavlja 67 milijonov. — Skupno se bo vzajemna izmenjava blaga med državami Male antante povečala za več ko 200 milijonov kron napram lanskemu letu.

Češkoslovaški izvoz bo nekoliko manjši kakor uvoz iz drugih dveh držav, ker bo del uvoza izvršen na breme zamrznjenih kreditov.

Listi so objavili tudi izjavo šefa češkoslovaške delegacije dr. Friedmanna in pooblaščenega ministra dr. Krotke o rezultatih prškega zasedanja gospodarskega sveta Male antante. Po teh izjavah so bili v prometnih vprašanjih zasnovani ugodni temelji za bodoče sodelovanje. Osnoval se bo železniški odbor treh držav, ki bo skrbel za izvajanje sprejete resolucije. Glede na podunavski promet je določeno osnivanje asociacije paroplovnih družb Male antante.

Prav tako je tudi na področju poštnega prometa določen okvir za nadaljnje tesno sodelovanje. Za turistični promet se bo osnoval poseben skupen turistični urad. Razen tega je določena unifikacija prava ter sodelovanje statističnih uradov. Za kolaboracijo na industrijskem področju bo ustanovljen poseben odbor. Guvernerji novčanih bank bodo imeli odsele redne sestanke. Glede vzajemne izmenjave blaga je bilo načelno sklenjeno, da se ima uvoz izravnati z izvozom, kar se more v praksi izvesti samo s pomočjo kliringa.

Huda vročina v Argentini

Pariz, 21. jan. AA. Iz Buenos Airesa poročajo, da vlada po vsej Argentini huda vročina. V Buenos Airesu je toplotmer kazal 40 stopinj vsenci. Iz mnogih krajev poročajo o primerih solničarice.

Suvicheva izjava

Italijansko - avstrijsko sodelovanje na političnem in gospodarskem področju

Dunaj, 21. jan. AA. Uradni komuniké o obisku italijanskega državnega podtajnika na Dunaju naglašja, da je imel Suvich z avstrijskim zveznim kancelarjem Dollfussom, posameznimi ministri ter vplivnejšimi gospodarstveniki in javnimi delavci več daljših razgovorov.

Pri teh razgovorih so izmenjali misli o splošnem političnem položaju, kakor tudi o vprašanjih, ki se v prvi vrsti tičejo Avstrije in Italije. Proučili so nadalje tudi trgovinske odnose med Italijo in Avstrijo. Pri teh so posvetili posebno pozornost nekaterim vprašanjem in sicer tako s stališča njihovega dosežanega razvoja, kakor tudi glede njihove končne rešitve. Govorili so tudi o boljšem izkoriščanju prometnih sredstev v smeri proti Jadranu.

Komunike pravi nadalje, da je Suvich s svojim obiskom na Dunaju vrnil obiske zveznega kancelarja Dollfussa pri predsedniku italijanske vlade Mussoliniju, obenem pa je ta obisk nov dokaz za prijateljske stike med Avstrijo in Italijo. Razgovori, so potekali v znamenju nenavadne prisrčnosti in popolnega soglasja v vsakem oziru. Dokazali so tudi vnovič, da obstaja med Rimom in Dunajem popolno soglasje v zunanje političnem pogledu, ki je našlo svoj izraz že pri razgovorih v Riccioniju in ki se nanaša na potrebo ohranitve popolnoma neodvisne Avstrije, na njeno ustavno preureditev in novo gospodarsko življenje.

Suvich o svojih razgovorih

Dunaj, 21. jan. d. V prostorih italijanskega poslanstva je sprejel italijanski državni tajnik Suvich včeraj popoldne pred svojim odhodom z Dunaja zastopnika avstrijskega in italijanskega tiska. Ob tej priliki je imel krajši govor, v katerem je opisal svoje vtise, ki jih je dobil na Dunaju, kamor je prispel predvsem, da vrne Dollfussove psete v Italijo.

To je nov dokaz velike simpatije in prijateljstva, je nadaljeval Suvich, ki jo goji Italija napram avstrijskemu prebivalstvu že dalje časa. Prijateljstvo Italije napram Avstriji je v zadnjih 15 letih prišlo do izraza na tako odkrit in prisrčen način, da je sedanjí poset samo potrdilo dosežanih smernic na tem področju. Pomen, ki ga Avstrija zavzema zaradi svojega položaja v srednji Evropi, zlasti pa v Podunavju, je večji, kakor pa bi ji pripadal po teritorialnem obsegu in številu prebivalstva. Da bi Avstrija mogla izvrševati v celoti mislijo in funkcije, ki ji pripadajo po večstoletni samosvoji tradiciji in zemljepisnem položaju, je predvsem potrebno, da se ji zagotove normalne razmere neodvisnega in mirnega življenja. To mnenje zastopa Italija že dolgo časa na podlagi neizpremenjenih smernic tako na političnem kakor na gospodarskem področju. Italijanska vlada, ki je dala znatne pobude za italijan-

ske-avstrijske bilateralne trgovinske odnose in ki jih namerava pospeševati na podlagi naravnih stremeljev gospodarstva obeh držav, je pred kratkim naznačila v predlogih za ureditev gospodarstva podunavskih držav pota, ki morejo najboljše koristiti vsemu avstrijskemu gospodarstvu. Mi močimo torej položaj z upopolnim mirom.

Kljub brezdvomnim težkostim sedanjega časa, ki so v ostalem več ali manj na dnevnem redu tudi v vseh drugih državah, nam omogočata mirna presoja položaja in učinkovitost tolažilivo ugotovitev, da je prišla Avstrija v zadnjih časih že kazati tudi po zaslugah svoje vlade gotov napredek. To nam nudi sigurno jamstvo, da bodo razmere v Avstriji kmalu zopet normalizirane, v kolikor se bodo moglo zboljšati splošno, in sicer ne samo gospodarske, temveč tudi politične okoliščine, za katere je Avstrija zlasti občutljiva in katerih učinkom je direktno ter neizogibno izpostavljena. Mi samo želimo, da bi se to čimprej zgodilo in sicer v interesu Avstrije same, kakor tudi vseh njenih sosedov in normalnega razvoja evropske politike.

Avstrijska svobodna cona v Trstu

Rim, 21. jan. d. Tukajšnji listi poročajo, da so bila v razgovorih, ki jih je imel državni podtajnik Suvich z zastopniki avstrijske vlade na Dunaju, načeta vsa gospodarska vprašanja, ki se tičejo Italije in Avstrije. Predvsem so razpravljali o vprašanju uvoza italijanskega vina in sadja v Avstrijo, kakor tudi uvoza avstrijske zelenjave in raznih industrijskih predmetov v Italijo. Ti razgovori so se vršili na podlagi znane italijanske spomence o gospodarski organizaciji svobodne cone v Trstu. Trdijo, da so bila pripravljana dela za izvedbo tega načrta že dovršena v pogajanjih, ki jih je imel v Rimu avstrijski poslanik dr. Rintelen ter predsednik avstrijskih državnih železnice Vaugoin. Ta pogajanja so v toliko napredovala, kakor se zdi, da se more zanesljivo pričakovati v najkrajšem času definitivni dogovor o tej stvari. Kakor se doznava, se je Vaugoin že sporazumel z italijanskim prometnim ministrom glede uvoza angleškega premoga v Avstrijo, ki naj bi prihajal namestu preko Hamburga odsele preko Trsta, kamor naj bi se odsele usmerila avstrijska izvozna trgovina. Ne izključuje se tudi možnost, da bi se poleg Avstrije posluževali tega prometnega pota tudi nekatere druge srednjeevropske države. Po še ne potrjenih vesteh je že izdelan načrt o tej zadevi, za katero so se zainteresirali gotovi finančni krogi v Italiji, Avstriji in Češkoslovaški. Sedaj gre za to, da se določijo modalitete za osnivanje velike svobodne pristaniške cone v Trstu.

Razpust italijanske poslanske zbornice

Volitve bodo pričetkom pomladi — Novi parlament se sestane dne 27. aprila, da odobri reforme vlade

Rim, 21. januarja. »Gazzetta Ufficiale« je objavila dekret o razpustu poslanske zbornice. Dekret določa nadalje, da morajo nacionalne stanovske konfederacije, ki so zakonito priznane po volilnem zakonu, ter ostale organizacije in ustanove, ki jih nastaja dekret z dne 26. oktobra preteklega leta, do 15. februarja t. l. sestaviti seznam svojih kandidatov ter jih do naslednjega dne predložiti tajntvu velikega fašističnega sveta. Nacionalni volilni kolegij se sestane 25. marca, da potrdi seznam kandidatov, ki mu jih bo predlagal veliki fašistični svet. Končno določa objavljeni dekret, da se sestane senat in nova poslanska zbornica dne 27. aprila.

Volitve za novo poslansko zbornico, ki bo imela zgolj nalogo, da izpremeni ustavo in državno-pravni red, tako da bosta v skladu s korporacijskimi reformami fašističnega režima, se že po vseh občinah v Italiji intenzivno pripravljajo. Sedaj se izpopolnjuje

jejo volilni imeniki. Po italijanskem volilnem zakonu iz leta 1928, se vpišejo v volilne imenike oni moški, ki so italijanski državljani, ki štejejo 21 let ali pa 18, če so že poročeni in imajo otroke, in ki plačajo ali sindikalne prispevke v smislu zakona iz leta 1926, ali najmanj 100 lir davka ali pa uživajo kako štipendijo odnosno podporo od kake javne ustanove, ter vsi člani katoliškega klera odnosno funkcionarji katke druge veroizpovedi, priznani od državnih oblasti. Kakor ugotavljajo listi, je število volilnih upravičencev znatno naraslo. Tako jih je samo v Rimu nad 200.000. Nove volitve se bodo vršile bržkone koncem meseca marca, ker določa zakon, da se mora nova poslanska zbornica sestati najkasneje mesec dni po izvolitvi.

Letošnje volitve v Italiji bodo imele značaj plebiscita, s katerim naj se zbor volilcev izrazi, ali odobrava reforme, ki jih je napovedala fašistična vlada.

Japonski oficirji v baltičkih državah

Varšava, 21. januarja. Na Poljskem in v državah, ki mejijo na Rusijo, je zavladalo veliko zanimanje za višje častnike japonske vojske, ki so prispeli te dni v baltičske dežele, da proučijo položaj. Japonski častniki potujejo posamič po deželi in se zlasti zanimajo za položaj Estonije in Finske. Povsod ugotavljajo, da je prihod japonskih častnikov v baltičske države v zvezi z napetimi odnosi med Japonsko in Rusijo. Politični krogi so opazili tudi ojačeno gibanje v generalnih stah prizadetih baltičskih držav in kakor se doznava, bo ob pričetku februarja poveljnik estonskega generalnega štaba odpotoval v Varšavo, kjer bo imel daljše razgovore z vrhovnimi poveljniki japonske vojske.

Dollfuss in socialisti

Dunaj, 21. jan. g. Popoldne se je sestalo predsedništvo socialno-demokratske stranke, ki je ugotovilo, da je zvezni kancelar dr. Dollfuss v svojem zadnjem govoru naslovil poziv na delavstvo in na poštene delavske voditelje. Eksekutiva stranke je glede na ta poziv zavzela svoje stališče, o katerem bi moralo sklepati še predsedništvo. Preden pa se je sestalo predsedništvo stranke, je bila proglašena prepoved razširjenja »Arbeiter Zeitung«, kar je med delavstvom povzročilo veliko razburjenje, zato je bilo predsedništvu stranke nemogoče izreči svoje mnenje o pozivu zveznega kancelarja.

**Čitajte tedensko revijo
„ŽIVLJENJE IN SVET“**

Koroški Slovenci brez ljudskih šol

Utraktvistične šole so razen dveh popolnoma nemške - Poteptana so vsa načela in tudi zakon o ljudskem šolstvu

Ljubljana, 21. januarja. Ljudskih šol, ki bi bile podlaga socialne, ga, narodne in gospodarske življenja, koroški Slovenci nimajo več. Na slovenskem koroškem ozemlju se ne upošteva niti določilo avstrijskega državnega ljudsko-šolskega zakona, ki prepoveduje državnim šolskim oblastem prilagajati šolskega pouka razmeram v posameznih deželah. Danes je ljudske šole nikakor ne odgo-varjajo razmeram, o kakih prilagoditvah ni niti govora. Na Koroškem pa je bil leta 1890. uveljavljen tudi poseben ljudsko-šolski učni red, s katerim naj bi se otrokom nudila prilagoditve, da se naučijo obeh dežel-nih jezikov. Ta učni red je imel mnoge ne-jasnih določil, ker ni govoril izrecno o slo-ven-skem jeziku kot učnem jeziku, marveč le o uvedbi pouka slovenske v prvem in drugem šolskem letu. Da bi se pomanjkljivost vsaj nekoliko popravila, je izšel po-zneje nov učni red za utraktvistične šole, ki predpisuje slovensko kot učni jezik v prvih dveh razredih. Ta učni red pa je ostal veljaven samo še za dve šoli, in si-ker v Selah in Globasnici.

Pomanjkljivost učnega sistema v utraktvističnih šolah se je izpremenila do danes na ta način, da se s pomočjo Südmärke in Heimatsburda ter drugih nemških orga-nizacij in tudi po naklonjenosti šolske ob-lasti sistematično odpravljajo v ljudskih šolah zadnji sledovi slovenske. Na utraktvističnih šolah ni niti ene učne knjige v materinščini. Otroci na vseh šolah ni niti enega slovenskega berila za splošni pouk. Edina slovenska učna knjika, ki je še v uporabi, je katekizem. Sistematično zatiranje slovenske na je privedlo tako da-let, da otroci po veliki večini slovenskega katekizma ne razumejo več in da se mora veroučitelj, predno začne z veroukom, ba-viti s poučevanjem latinice in z razlaga-njem slovenskih izrazov. Ponekod imajo še po šolah Maklinovo začetnico, ki pa ne so-za preko dialektičnih izrazov in najpripro-stejših stavkov. Tako je ves utraktvistični pouk nemški in sliši slovenska deca samo tako slovensko besedo in narečje, če ima

sploh srečo, da jo poučuje narečja kolikor toliko zmožen učitelj. Na mnogih šolah pa kredo celo tako daleč, da odpravljajo lati-nico ter uvajajo tudi gotico, kar seveda v veliki meri ovira tudi privatni pouk otrok v materinščini.

O odpravljanju pravega ljudskega šol-stva in o šolskih zahtevah slovenske na-rodne manjšine na Koroškem piše »Koroški Slovenec« tako-le:

Kaj bi pač dejali Nemci drugod, če bi se v njihove šole pošiljalo učne moči, nezmo-žne nemščine? V par dneh bi nastala med njimi revolucija ali bi izbruhnil šolski štrajk. Verjetneje je, da bi učitelji niti dve uri ne mogli bivati v šoli, ker bi jih otroci ne razumeli. Razmere v koroškem vilajetu pa ostajajo še desetletja kljub ne-številnim prošnjam in pritožbam neizpre-menjene, oziroma se jih postopoma izpre-minja v vedno večjo škodo narodne manj-sine.

Šolsko vprašanje je jedro manjšinskega vprašanja. Dokler bodo naše šole raznar-do-valnice, v deželi ne bo miru. Naše šolske zahteve so jasne, precizne. Nismo proti utraktvizmu šolskega pouka, nasprotno že-limo, da se naši otroci priučijo obeh dežel-nih jezikov. Zato in ravno zato pa ne po-mulimo dvojezičnosti naših šol v smislu posebnega učnega reda naših šolskih ob-lasti in še manj v smislu izvedbe tega re-da po učiteljsku naših šol. Zahtevamo dvojezičnost šolskega pouka, kot ga pred-pisujejo pravila osnovnošolske vzgoje. Pr-vo ljudsko šolsko leto imej izključno slo-ven-ski jezik, v drugem in tretjem letu naj se poučuje nemščino v treh, oziroma šestih tedenskih urah. V naslednjem letu bodi dvo-jezični pouk, v zadnjih letih vsaj šesturni tedenski slovenski pouk. Od učnih moči utraktvističnih šol se mora zahtevati izlo-iz slovenske. Nadzorstvo šolskega pouka v slovenskem ozemlju naj se poveri slo-venščini zmožnemu strokovnjaku, ki nliža uzled in spoštovanje tudi pri manjšini. Na učiteljsku naj se zagotovi sprejem do-čenešega števila letnih slovenskih kandida-tov.

Sokol Ljubljana III je podal obračun svojega dela

Ljubljana, 21. januarja. Sokol Ljubljana III je polagal danes do-poldne obračun svojega dela v minili po-slovni dobi. Udeležba na obnem zboru ni zadovoljila. Občni zbor je otvoril sta-rosta br. Danilo Šaplja, ki je po uvodnih formalnostih pozdravil župnega delegata br. inž. Bevc, zastopnika Sokola II br. Horvata in zastopnika naprednega časopi-sja. Starosta br. Šaplja je v lepem go-voru orisal delovanje društva od ustano-vitve do današnjega zbora, izrekel zahva-lo vsem odličnim činiteljem, in predla-gal med vilarnimi ovacijami pozdraviti Nj. Vel. kralju, Nj. Vis. prestolonasledniku Petru, Savezu SKJ in banu g. dr. Maru-šiču.

Iz poročil društvenih funkcionarjev je bilo razvidno ogromno delo, ki ga vsi Sokol III v severnem delu Ljubljane. Lepo

napreduje tehnično delo v telovadnici, kar je pokazal javni nastop z razvitim praporom. Prav tako prosvetno delo. Vsi odseki so v polni meri vršili svojo sokol-sko dolžnost in moremo Sokolu III k dr-seženim uspehom le čestitati. Tudi finan-čni položaj društva ni slab kljub hudi go-spodarski krizi ter izkazuje bilan- lep prebitek. Glavna naloga društva bo, zgra-diti si v bližnji bodočnosti dom, kjer bo mogoče še uspešneje vršili sokolsko delo za povzdigo naroda in države.

Pri volitvah je bila izvoljena skoro vsa lanska uprava s starostjo br. Danilom Šapljo na čelu. Občni zbor je pokazal, da se je sokolska misel še globoko vkoreninila v bežigradskem okraju ter samo želimo, da bi se pod praporom Sokola III zbrali vsi zavedni in iskreni Jugoslovenci.

Zadrževanje mezd je nekaznovana poneverba

Rudarji mesece in leta brez plačila - Ciničen izgovor s krizo

Beograd, 20. januarja. Rudnikom, ki že mesece in leta dolgo-jejo svojim delavcem krvavo zaslužene mezde, se je sedaj tako, da je znano tudi v širši javnosti, priključil se rudnik Bo-zovina v boljevačnem srežu. K sreškemu načelstvu v Boljevac-Timočki je prišlo več rudarjev, ki so javili, da jim bogovinsko podjetje že dve leti dolguje zaslužke in da so morali sestradani in obupani delav-ci zaradi tega prenehati z delom. Na sre-sko načelstvo pa se je obrnilo tudi vod-stvo rudnika proseč za posredovanje, ker so delavci začeli stavkati in ker baje tudi nočejo opravljati varnostnega dela pri vo-dovodnih in drugih napravah v jamah. Zastopniki sreškega načelstva, ki so obiskali rudnik, so sicer ugotovili, da delavci si-ker še skrbijo za vse varnostne naprave. Seveda so tudi oni delavci, ki so še ostali v jamah, izjavili, da bodo opravljali var-nostno službo le še kratke čas in sicer pod pogojem, če jim bodo tedaj izplačani pri-držani zaslužki. Zastonj pa niso dolžni skrbeti za podjetje Rudnik Bogovina je imel zaposlenih okrog 600 rudarjev in je zaradi tega tudi pri tem podjetju na dol-gu več stotisočev dinarjev zasluženih mezd.

Rudnik Jerma pri Pirotu dolguje delav-cem, kakor znano, preko 800.000 Dn. Pra-ksa pridržavanja zasluženih mezd pa je uvedena tudi pri rudniku Jarandol, kakor je razvidno iz nedavne, raškemu sreškemu načelstvu predložene rudarske pritožbe. Tako je se pri raznih drugih podjetjih, po-vedo pa z izgovorom splošne gospodarske krize.

Rudarji, ki ne dobijo izplačanih svojih zaslužkov, so popolnoma izčrpani telesno in duševno. Malo živeča dobijo sicer iz rud-niških skladišč na račun svojih zaslužkov, ponekod po pretiranih cenah, nekaj pa pri-biračijo od okoliških kmetov, ki tudi sa-mi živijo v največjih stiskah. Koliko tra-gedij je že povzročila ta obupna beda v delavskih družinah ni znano, ker se o pri-državanju zaslužkov izve šele tedaj, kadar oskudovani rudarji z zadnjimi svojimi na-pori napravijo daljino pot do sreskih na-čelstev, do Delavske zbornice in celo do ministrstva v Beogradu, kjer poročajo o vnebovpijočih krivicah. Koliko otrok in žena je že med tem umrlo v največji bedi, najbrž ne vedo niti oni rudarji, ki se pri-tožujejo v Nišu, Skoplju in Beogradu. Ži-vljenje revežev je pač kakor kapljica na veji v tej splošni krizi. Smrt zaradi po-polne izčrpanosti in nezadostne prehrane je že stereotipno označilo mnogo tragedij v uradnih in časopisnih beležkah.

Pri podjetnikih, ki zadržujejo delavcem crvavo zasluženo plačo, pa se ta kriza udeležuje popolnoma drugače. Lastniki rudnikov Jerma Jarandola, Bogovine in drugih so morda sedaj odjavili nekaj svojih avtomobilov, ta ali ona milostljiva iz-teh podjetniških krogov letošnjo zimo mor-da nima novega glašča iz baš sedaj mo-

dernega dragocenega krzna in mora nositi lanskega, ki pa tudi predstavlja vrednost večletnega rudarskega zaslužka. Izpla-tilo bo morda sinovom in hčeram iz teh kro-gov kako potovanje na Dunaj ali v Pariz in to bo pač vse, kar je odvzela »plošna gospodarska kriza. Pridržavanje delavskih zaslužkov ima hujše posledice kakor vsa-k poneverba, ki se lahko zagreši v javni ali privatni službi. Najhujše pa iz: da se niti ne smatra za zločin poneverba in da zato doslej tudi še ni bil nihče izmed go-spodov kaznovan.

Repertoar

Narodno gledališče.

DRAMA.

Začetek ob 20.

Ponedeljek, 22. jan.: Sonjkin in njegova sre-ča. Red A.

Torek, 23. jan.: Gostovanje v Celju (Sonj-kin in njegova sreča).

Sreda, 24. jan.: Kulturna prireditev v Črni mlaki. Red B.

Četrtek, 25. jan.: Karijera kancista Vincil-ka. Premiera. Red Četrtek.

Uspela komedija »Sonjkin in njegova sre-ča« se ponovi nočjo za A. Igra se v svo-jo izredno toplino in posrečeni kreaci-ami sodelujočih izredno priljubila. Kome-dija »Karijera kancista Vincilka« bo imela v četrtek dne 25. t. m. prvo uprizoritev. Igra je polnila lansko sezono z znamenitim Mak-som Palmbergom v naslovni vlogi dunaj-skega Volkstheater. Snov je vzeta iz uradni-skega miljeja in se godi v finančnem mi-nistrstvu na Dunaju. Kancista Vincilka, ki stoji tik pred upokojitvijo, privedejo zamo-tane politične situacije do karijere, katere nihče ni pričakoval. Glavno vlogo kancil-ista Vincilka kreira g. Sancin, finančnega ministra Almbierlerja g. Potokar. Reži-jo vodi režiser Kreft.

OPERA.

Začetek ob 20.

Ponedeljek, 22. jan.: Zaprt.

Torek, 23. jan.: Zaprt.

Sreda, 24. jan.: Jenufa. Red Sreda.

Četrtek, 25. jan.: Tičar. Red C.

Ves operni aparat, balet, zbor, orkester in solisti delujejo s polno parom na Abra-hamovi operi »Ples v Savojue«. Glavno vlo-go Maadeleine bo kreirala g. Gjungenan-čeva, njenega soproga g. Gostič, plesalko Tangolito ga. Thierijeva. Muzikalno ves-stvo je v rokah kapelnika Štriftoša, ki je de-lo tudi priredil za naš oder. Režira pa prof. g. Šest. Premiera bo ob koncu prihodnjega tedna.

Ljubljanska drama bo gostovala v torek 23. t. m. z Juskejeve komedijo »Sonjkin in njegova sreča« v Celju. Naslovno vlogo bo igral g. Danč.

Lepa prireditev

Jadranske straže

Ljubljana, 21. januarja.

Izredno lepo je uspela sinočnja priredi-tev Jadranske straže. Skoro ne pomnimo, da bi bila velika dvorana. Unio na z vsemi svojimi stranskimi prostori kdaj tako na-bito polna kakor snoči. Prava gneča je bi-la včasih v dvorani, zlasti na plesišču.

Ljubljancani so v vsakem pogledu prišli na svoj račun. Prireditelji so poskrbeli za res lep in dostojen aranžma. V ozadju odra jih je presenčila izredno lepa in de-korativna panorama biser anašega morja, ponosnega Raba, vsa ostala dvorana je bi-la pa prav okusno dekorirana po načrtih znanega našega strokovnjaka arhitekta g. Huga Schella. Strop je bil preprežen z gir-landami zastavic, balkon in vsi drugi pro-stori z amblemami Jadranske straže, a pod stropom so bila pričvrščena tudi majhna bojna letala. Na odru, ki je bil delno re-zerviran za častne goste in okrašen s pal-mami, da so se obiskovalci nehoti zviželi v milje na Rabu, je stal tudi mogočen morsk svetilnik a štirje žarometi so si-pali žarko luč v dvorano.

Sijajno je bila dekorirana tudi bela dvorana, za katero je poročnik Vladimir Što-la napravil imenitne karikature vrlih po-morščakov, da so se gledalci res lahko na-smejali. Na galeriji se je udeležila vrla godba »Sloga«, pomešana s člani radijske-ga orkestra in nekaterimi drugimi godeb-niki ter je neprestano svirala.

Prireditve so posetili najodličnejši pred-stavniki naše javnosti, tako divizionar ge-neral g. Čukavac s soprogo, podban g. dr. Pirkmajer v zastopstvu g. bana, general g. Pekić s soprogo, župan g. dr. Dinko Tuc s soprogo, češkoslovaški konzul g. inž. Ševčič, železniški direktor g. Čugmus, fi-nančni direktor g. Valjavec, podžupan profesor g. Jarc, prosvetni šef profesor g. Breznik, mariborski župan g. dr. Lipold, predsednik Zveze kulturnih društev di-riktor g. Jug z g. dr. Mihelakom, predse-dnik MZD g. dr. Fettich, banski načelnik in predsednik Zveze za tujski promet g. dr. Marn, predsednik Narodne odbrane g. dr. Cepuder, predsednik starejšinske dru-štva »Jadrana« primarij g. dr. Zalokar, di-riktor TPD g. Loskot, policijski svetnik g. Pestevsek, soproga ministra dr. Kram-erjeja ga. Anči Kramerjeva, soproga bi-šega ministra in narodnega poslanca ga. Mohoričeva, ga. Majaronova, ga. Tilka Zbašnikova in številni drugi odlični gostje.

Okrog pol 10. so se pod vodstvom ples-nega mojstra g. Adolfa Jenka vsule v dvorano narodne noše. Pisani spreved je otvorila pestra skupina Čehoslovakov, ki so jim sledile narodne noše iz vseh kra-jev naše države, Srbkinje, Dalmatkinke, Črnogonke, Hrvatice in druge, za njimi pa so prispele s harmoniko na čelu slovenske narodne noše, da je na mah postalo v dvorani živahno in prešerno. Godba je zaigra-la poskočno koračnico, nato polonezo in za njo kolo, s katerim je bil odprt ples.

Razvila se je prav prijetna zabava, ki je trajala do ranega jutra. Pohvala pa ne gre samo vestnim aranžerjem, temveč tudi vsem onim, ki so oskrbeli in založili bifeje z okrepčili. Upamo, da je bil poleg veli-kega moralnega tudi gmotni uspeh nadvse zadovoljiv.

»Sestra Angelika«

Prejeli smo:

Ponedeljsko »Jutro« priločuje pod rub-riko »Teden dni filma« poročila o bodočih filmih. Tako je naznanilo tudi film »Sestra Angelika« in ga označilo kot roman žene, ki je po vseh peripetijah blodnega življe-nja našla mir za samostanskimi zidovi. Te podatke je pa treba temeljito popraviti. Film »Sestra Angelika« je prvič čisto če-ski film, drugič ga je zrealiziral čeh Mac Frič in ne Mac Fricka, tretjič pa igra glavno vlogo sestra Angelike njegova žena Čehinja, katere umetniško ime je Susana Maniele. Obnem igra tudi vlogo one pa-le mladenke, ki je bila obsojena na pri-silno delavnico, odkoder pobegne preoble-čena za sestro Angeliko, na njeno mesto kaznenke pa stopi ona prava redovnica. Prevare v svetu vrnejo padlo mladenko v kaznilnico, sestra Angelika pa se skriva za samostanske zidove. Film v češčini sem videla v Pragi. To pojasnilo k filmu, ki zasluži od naše kinematografske publike največjo naklonjenost. Napisala sem to z namenom, da bomo pravilno cenili češke filme in njihove umetnike.

Oseba znanaka Mac Fricha.

Zagoneten samomor kapitana

Osišek, 21. januarja.

V kopalnici svojega brata v Beogradu se je v petek ustrelil kapitan »Hrvat« Gjuro Barbarić. Samomorilec je zapustil tri pisma, ki pa se iz njih ne more raz-brati, kaj je vzrok samomora. V pismu na ženo Zdenko, rojeno Rakosovo iz Osi-jeka, s katero se je poročil šele decem-br, piše, da je bil do dneva, preden je od-potoval v Beograd, najsmrečnejši človek na svetu. Tedaj pa da se mu je pripetilo nekaj strašnega. Kaj bi to bilo, ni povedal. Oblastva v Beogradu in v Osičku iščejo vzrok njegovega obupnega koraka.

Mrtev novorojenček v košari

Zagreb, 21. januarja.

27 letna služkinja Veronika P. iz Mur-ske Sobote, ki je bila v službi pri neki tu-kajšnji rodbini, je na božič rodila dete ženskega spola. Po porodu je brezsrčna mati otroka zadušila, spravila v svojo košaro in vzela ključ s seboj. Njen zločin pa so po naključju odkrili. Zdravnik, ki je trupelce pregledal, je ugotovil, da se je otrok rodil živ in da je bil zadušen. Ve-roniko so najprej poslali v bolnišnico, zdaj pa, ko se je pozdravila, so jo zapri-li.

Na policiji so Veroniko zaslišali. Trdila je, da je očel otroka neki visokošolec, ki je stanoval v isti hiši in ki ji je bil nekoč storil silo. Pravi, da otroka ni zadušila, ampak da se je po porodu onesvestila in se tri ure ni zavedla. Medtem se je mo-ralo dete zadušiti, ker ni bilo nikogar, ki bi ji bil pomagal. Šele ko se je prebudila iz omotice, je videla, da je otrok mrtev. Skrila ga je v košari in ga hotela pozneje pokopati, toda ljudje so prežgodaj vse odkrili.

Veroniko so po zaslišanju izročili so-dišču.

Dohodki znamk Rdečega križa

Lanski teden RK v septembru je vrgel 1,215.638 Din

Ljubljana, 21. januarja.

Lani v septembru je bilo teden dni po-svečenih Rdečemu križu. Na vseh pismih in dopisnicah, ki so v teh dneh potovale po Jugoslaviji in iz Jugoslavije v inozem-stvo, je bila prilepljena znamka Rdečega križa. Za njo se je plačalo pol dinarja. Na vstopnice za vse vrste zabav, za gledali-šča, bioskope in koncerte pa se je plačala poleg običajne cene tudi ona mala taksa, ki je služila gmotni pomoči Rdečemu kri-žu. Tudi vsak potnik je moral v teh dneh Rdečega križa doplačati še pol dinarja pri vovoznici železnice, parobrodov in vseh ostalih prometnih sredstev v korist Rde-čega križa.

Glavni odbor Rdečega križa ima šele se-daj ves pregled prihodov tega, Rdečemu križu posvečenega tedna. Vsi oblastni od-bori so poslali svoja poročila vodstvu dru-štva. Iz pregleda in poročil je razvidno, da je imel Rdeči križ naslednje dohodke od te prve univerzalne akcije:

Pošta in brzojav sta dala največ, 927,992 Din in 50 par je bilo plačanih za znamke Rdečega križa. Takse na vovoznice držav-

nih železnic so iznašale 273.157,50 Din, takse na ladjaž rečne plovbe pa 51.814 Din. Pri privatnih prometnih podjetjih pa se je nabralo 68.589 Din. Gledališča, bio-skopi in razne druge podobne ustanove so s pribitki na takse prispevali 194.082,60 Din in iznaša tako vsota vseh dohodkov znamk in taks Rdečega križa 1.515.644,60 Din.

Društvo Rdečega križa pa je imelo pri tej akciji tudi izdatke. Tiskanje propa-gandnih znamk in kuponov za več let, na-dalje tiskanje letakov in objav zakona o društvu Rdečega križa je zahtevalo 300.000 Dn, 66 par. Tako je čisti dohodek od ted-na Rdečega križa stvarno samo 1.215.638 Din. Po zakonu o društvu Rdečega križa je ta denar razdeljen na tri dele in vložen v tri fonde Rdečega križa: 667.819 Din je slo v fond za prvo pomoč narodu v pri-merih velikih prirodnih nesreč, 303.909,50 Din v sanitetni fond, 303.909,50 Din pa v rezervni fond društva Rdečega križa.

Rdeči križ je od akcije izvedene v vsej državi pričakoval izdatnejšo pomoč, ker je tudi njegova pomoč v času nesreč velika in obilna.

Ramazan nekdanj in sedaj

Mostar, 19. januarja.

V torek je bil zadnji dan 30-dnevnega posta ramazana, danes pa je že zadnji dan 3-dnevnega velikega muslimanskega prazni-ka Ramazana Bajrama, ki sledi ramazan-skemu postu. Ramazanski post je vsako leto 10 dni poprej, kakor je bil prejšnje le-to, in se tako postni časi v 36 letih izpre-hodijo skozi vse letne čase. Islamska vero-zapoved predpisuje strogi post samo po-dnev in se tako v dobi ramazanskega po-sta noči izpreminjajo v dan. Od 5. ali 6. zju-traja do 4. ali 5. popoldne ne sme veren musliman ničesar zavziti razen vode in za-branjeno mu je celo kajenje. Kadar je ra-mazanski post v zimskem času, se ljudje seveda lažje postijo kakor pa v letni vro-čini. Med postom so podnevi ulice mirne in zapuščene, ker opravljajo ljudje le na-važnejše delo. Mesto oživi šele z mrakom in mnoge delavnice, trgovine in raznovrstni drugi lokali so odprti vsa noč. Nekdaj so bile ramazanske noči silno živahne, sedaj pa je živahnost precej popustila. Od več-ra do polnoči je zelo živahno po raznih de-lavnicah, kar so ljudje čez dan spali, da bi tako lažje prenašali najstrožji post. Okrog polnoči pripravijo gospodinje po hi-šah obed in nekdanj je bilo v navadi, da so se opolnoči obiskovali prijatelji ter do zore ostajali v živahnih razgovorih pri črni kavi, ki so jo morali pogrešati ves dan. Razne čitalnice, klubi in kavarne so odprte vsa noč, čez dan pa zaprte.

V glavnem je vse to ostalo, kakor je bilo, marsikaj pa se je vendarle izpremenilo. Vi-di se, da se tudi v našem muslimanskem življu uveljavljajo kemalistične ideje. Pri nočnih molitvah v džamijah se zbere mnogo ljudstva, ko pa so molitve »teravije« kon-čane, se ljudstvo naglo razide po svojih do-movih in dandanes že ni več nekdanjih va-sovanj mladeničev, ki so hodili pred zamre-žena okna svojih izvoljenk. Popolnoma so se izpremenili tudi običaji pri polnočnih obiskih prijateljskih rodbin. Ljudje se se-stajajo dandanes brez vske ceremonije, prej pa je bilo to vse urejeno po strogih tradi-cionalnih predpisih. Če se je rodbina od-pravljala na obisk v hišo prijatelja ali so-rodnika, je zapustil hišo najprej gospodar z ženo, potem so prišli na vrsto sinovi, če pa so hotele hčerke obiskati svoje vrstnice in prijateljice v kaki sorodniški hiši, jih je morala voditi kaka starejša sorodnica ali pa mati sama. Drugače ženska mladina sploh ni mogla iz hiše. Mož in žena tudi nista hodila po ulicah, kakor hodita dan-danes vstric ali celo z roko pod roko, mar-več gospodar je hodil naprej, nekaj korakov za njim pa žena in gospodinja, ker je to predpisal starodavni običaj, da se vidi, ka-ko gradi moč pot skozi življenje, žena pa mu sledi.

Dnevi ramazanskega posta so že od nek-daj dnevi intenzivnega kulturnega in dobro-delnega dela. Stari in mladi, ki se ponoči sestajajo v svojih društvenih prostorih in čitalnicah, razmotirajo razna javna in po-liklena vprašanja, mladina se pripravlja na kako zabavno prireditev za dneve ramazan-skega Bajrama, vsi pa skrbijo v idlični vzajemnosti zato, da bo ramazanski Baj-ram, ki je praznik prijateljstva in dobro-delnosti, v čim večji meri dosegel svoj na-men in pomen. V društvenih prostorih se shajajo odborniki ter razpravljajo o so-prednih raznih dobrodelnih prireditvah, žene pa krojijo doma obleke za revne otroke in pri-pravljajo druge darove. Ko tako v sploš-nem v nočeh ramazanskega posta prevla-duje družabnost, je za vendarle še nekaj starih ljudi, ki se trdovalno ogibajo mla-dine ter se zatekajo v prostore poleg dža-mije, ki so določeni za verski pouk. Starci modrujejo sami zase v teh prostorih noč za nočjo in Mostarci, ki so znani po svoji sa-ljivosti, so temu zbiralšču starih samo-tarjev nadeli ime »Menemen« po onem me-stu v Turčiji, kjer so se pred nekaj leti stari konservativci uprli reformam Kemal-paše.

Letne številke z mariborskega trga

Maribor, 20. januarja.

Tržno nadzorstvo je imelo v preteklem letu mnogo posla. Lani je bilo odvzetih 148 mlečnih vzorcev, od katerih je bilo ne-primernih 44 ali 29,66 odst. Med 5 vzorci smetane so bili vsi slabi. Maslenih vzor-cov je bilo 20, med njimi 9 neprimernih, mesa 8 vzorcev, vsi neprimerni. klobas 31 vzorcev, 9 slabih, sadnih sokov in sirupov 15 vzorcev, vsi slabi, 41 vzorcev začimb, med njimi 1 slab, kave in surogatov 24 vzorcev, vsi dobri, 10 vzorcev čaja, vsi primerni, vina 5 vzorcev, vsi slabi. In ta-ko dalje. V drugih stvareh pa je bilo se-veda tudi mnogo dobrih vzorcev. Preiska-va je stala skupno 14.520 Din.

Na vojašniški trg je bilo vse leto pripe-lanih 3272 zaklanih prašičev 64 telet in 20 goved. Božičnih dreves je bilo pripe-lanih in prodanih 4150 Perutnine je bilo na trg dostavljene v večnoma prodane 75.682 in sicer 12.613 kokoši 59.319 piščan-cov, 448 gosi, 1613 puranov in 1572 rac.

Divjačine je bilo prijavljene 4197 in to 260 srn in srnjakov 1311 divjih zajcev, 914 fazanov 1674 jerebice 32 ključačev in 6 divjih rak Zaplenjen je bil 1 srnjak, 4 divji zajci, 2 fazana in 4 jerebice. Mor-skihi rib je bilo vsega na trgu 5443, dalje

2221 domačih sladkovodnih, 105 morskih rakov in 15 škafov zabijih krakov.

Tudi seneni trg je bil lani dobro zalo-žen, saj je bilo 955 vozov krme, 608 vozov sena, 32 vozov otave, pšenične slame 80 vozov, ržene slame 100, ovsene 31 vozov in 64 škopov.

Največ je pa šlo lani zelenjave in sadja in sicer 2330 vozov sadja, 972 voz krompirja in 7120 vrec po 60 kg. glavnatega zelja 502 voza in čebule 238 vozov ter 2577 vrec.

Zivinskih sejmov je bilo 77: za govedo 26 in za svinje 51. Prigranjen je bilo 12.962 glav in sicer 3844 volov, 8241 krav, 266 bi-kov, 346 telet in 265 konjev, prodanih pa je bilo 7343 glav. Na svinjskem sejmu je bilo 9158 prašičev, od katerih je bilo 5062 prodanih.

Zaradi kršitve tržnih in higienskih pred-pisov je bilo na uradu prijavljenih 21 oseb. Pri mesarjih je bilo ugotovljenih 23 nedo-statkov, kar je malo. Neupitnih gob je bi-lo na trgu 119 kg in so bile vse uničene. Dasi je tržno nadzorstvo imelo čez glavo posla, je potrebovalo vse leto samo 3 seje, vložnih številk pa je bilo 1803, kar je zna-ten porast, nadzorstvo je izdalo 755 izvo-dov izkazov življenjskih potrebščin raz-nim uradom in korporacijam. V Mariboru je 5 tržnih okrajev, za vsakega bi bil po-treben najmanj 1 tržni revizor, dejansko pa so samo trije. In to ne zadostuje ob ta-ko velikem tržnem prometu. Pohvale vreden je vzorni red na Vojašniškem trgu. Tržno nadzorstvo naj se primerno dotira, pa bo kos vsem svojim številnim nalogam.

Ponarejeni 50dinarski kovanci

Moravče, 20. januarja.

V petek popoldne se je pojavila v Mo-ravčah neka precej velika ženska srednjih let s kolesom. Stopila je v Urbanjevo tra-fiko, kupila za nekaj dinarjev cigarete in plačala s 50dinarskim kovancem. Ko je neznanca odšla, je gospa Urbanjeva opa-zila, da je kovanec ponarejen. Nesla ga je takoj na orožniško postajo. G komandir je uvedel potvedovanje za neznanu žens-ko, ki se je baje odpeljala proti Kranju v Črni graben. Kovanec je precej dobro ponarejen. Ljudje se opozarjajo, naj bodo pri sprejemanju 50dinarskih kovancev na-kljivi.

Tudi napredek

Beograd, 21. januarja. p. Včeraj

Čudežni sokovi našega telesa

Iz zanimivega predavanja ljubljanskega mest. zdravnika dr. Frante Misa v „Soči“ o zlezah z notranjim izločevanjem

Ljubljana, 21. januarja. Kljub slabemu vremenu in predpustni soboti, ki je klicala zlasti naše Primorce na prireditve »Jadranske straže«, je bilo sobotno predavanje pri »Levu« prav dobro obiskano. Mnogo poslušalcev je privabilo že ime predavatelja dr. Frante Misa, ki si je pridobil v svojem večletnem delovanju med nami prav lep sloves. Tudi to pot ni predavatelj razočaral, saj je publika z neprimerno pazljivostjo in živahnim zanimanjem sledila njegovim zanimivim in sočnim podanjam razlaganja o toliko zanimivem poglavju iz zdravstva, kakor so to vprav zleze z notranjim izločevanjem.

V pravljicah vseh narodov naletimo na čudežne zgodbe, kako so čarovnice pomagale dobrim ljudem s svojimi napoji, da so naglo zrastle slabotni dečki v krepke junake; nesrečno zaljubljenim deklicam so dajale čarovnice za njihove izvoljence čarobna zdravila, da so jih vzljubili, celo odevetajoča žena je našla pri čarovniku čudežne kapljice, ki so ji vrnilo mladost. Ko danes čitamo te pravljice, se nasmehujemo, češ da so se mogle vršiti le v davnih dobrih časih, ki so za vedno zatopili.

Zdravniška veda pa je v zadnjih desetletjih spet odkrila te čarobne snovi, ki niso ne zdravilni praški ip ne kapljice, temveč žlahtni sokovi našega telesa, ki morejo v nekih okoliščinah pospešiti človekovo rast, v drugi usmeriti in pojačati čustveno življenje, da, celo ustaviti in preokreniti staranje našega telesa. Še pred 45 leti ni nihče poznal teh sokov, čeprav jih je slutilo ali morda celo poznalo človeštvo že pred davnimi tisočletji. 1889. leta je izpregovoril v pariški akademiji slavni Broun Sequard in povedal, da se je pri svojih 72 letih pomladil telesno in duševno z injekcijami sokov B spolnost žlez moških živali. Ves svet je tedaj zbijal na njegov račun šale. Danes pa vemo, da je bilo to njegovo predavanje mejni kamen. Veda je namreč danes pokazala, da so takšni čudeži možni in se res vršijo.

Predavatelj je nazorno, v sliki in na ustrezajočih živalskih zlezah pokazal in temeljito razložil sedež, obliko in vlogo vseh žlez z notranjim izločevanjem. Takšne zleze, ki izločajo svoje izločke, ki jim pravimo hormoni, v kri, so: hipofiza v možganih, čije hormon uravnava rast. Prejako njeno delovanje povzroča silno rast kosti in tako vpliva tudi na izpremembe ženskega telesa v nosečnosti, ko ta žleza bolj deluje. Preslabo njeno delovanje ima za posledico debelostnost in pomanjkanje inteligence. Zadnji del te žleze proizvaja dvojne važnih hormonov, enega za delovanje ožilja, drugega za porodno popadke. Ta hormon je hudo občutljiv za ultravioleto žarke in se zato vrši večina porodov ponoči, ko sonce ne kvari vpliva tega hormona. Drugo takšno možgansko žlezo imenujejo epifizo in so jo poznali

že stari narodi. Rimski zdravnik Galen jo je krstil za »božje oko«, filozofi so polagali tja sedež duše. V resnici je ta žleza okrnjeno tretje oko, kakor ga še najdemo slepo pri nekem novozelandskem kuščarju. Njeno delovanje je vprav obratno od delovanja hipofize. Prejako delovanje njenega hormona ovira dozorištev otrok. Če pa žleza prehito opeša, nastane tako zvana pubertas precor, to je pre zgodno dozorevanje že v detinski dobi. Tako zvani »čudežni otroci« so posledica te bolezni.

Tudi tretjo žlezo, thymus imenovano (pri teletu ji pravimo priželj), je poznal že Galen in so polagali vanjo sedež za hrabrost in čuvstvenost. Ta žleza leži spodaj vratu pod prsnim košem in pospešuje rast ter ovira spolno dozorevanje, zato pri odraslih dumalega vsa okrn.

Četrta žleza z notranjim izločevanjem je ščitna žleza na obeh straneh sapnika, katera ima velik vpliv na vse teio, saj vsebuje jod (9 mg). Če se žleza poveča, nastane gošča, pri preobimnem izločanju njenega hormona pa dobi bolnik izbuljene oči in druge hude motnje, znane pod imenom Basedove bolezni. Izostanek izločanja ščitne žleze pa ima za posledico kretenizem.

Ob obeh ledvicah imamo tudi hormonalne zleze, ki jim pravimo suprarenalne zleze. Njihov hormon, nazvan adrenalin, povzroča dvig krvnega tlaka in urejuje prenos kožnega barvila.

Pankreas ali trebušna žleza slinavka proizvaja v nekih svojih delih hormon insulin, ki skrbi za zadržanje sladkorja v telesu. Če ni insulina ali ga je pa pre malo v telesu, nastane sladkorna bolezen ali diabetes. Insulin izdelujejo danes umetno in rešijo z njim mnogo bolnikov snarti.

Tudi spolne zleze spadajo k žlezam z notranjim izločevanjem. Izhajajo iz primerov v živalstvu je predavatelj izčrpno orisal zamotano in tolikokrat napočeno pojmovanje o njihovem delovanju. Zanimivo je, da so njihovo vlogo poznali že stari narodi. Tako piše rimski pisatelj Plinij starejši, da so izžveili Rimljani uživali za okrepitev že pred 2000 leti slabo pečere zreske iz živalskih moških spolnih žlez. Seveda to delovanje tudi Egipčanom ni bilo neznano in so v stari Indiji posebnost čislali tigrove zleze, na Kitajskem pa so še danes čislane jelenove.

Kakor je že omenjeno vseh teh žlez zanimiv, tako je ravnotežje njihovih hormonov v zdravem telesu naravnost čudovito. Duševno in telesno zdravje, da, vsa naša osebnost zavisi od tega ravnotežja. Da pa te zleze pravilno delujejo, se moramo ogibati strupov, kakor nikotina, alkohola, kofeina in drugih nasladil. Zrak, sonce in voda pa so najboljši pobudniki teh žlez in bodo najboljši poroki za zdrav zarad in srečno narodovo bodočnost.

Izredno viharan občni zbor „Živalce“

Ljubljana, 21. januarja. Danes dopoldne se je v dvorani hotela Metropol vršilo zborovanje, ki je potekalo v tako živahnem in razburjenem tempu, da so njega odmevi pretresali domala vse hiše in se na široko razlegali tudi še daleč po Masarykovi cesti. Človek, ki je okrog polnočnega hotela mimo na kolodvor, bi bil lahko mislil, da smo se za trenutek povrnili v čase viharnih političnih demonstracij in obračunavanj. In vendar se je v oni znan, mirljubi dvorani v suterenu hotela Metropol vršil samo redni letni občni zbor društva s skromnim imenom Živalce.

Današnji občni zbor utegne biti za društvo, ki nikakor ni samo zbirališče svojevrstnih ljubiteljev luksuznih ali nesmiselnih živali, kakor bi si kdo mislil, usodnega pomena. V teku svojega kratkega razvoja je Živalce našel svojega dela pohvalno prilagodila potrebam ljubljane in njegovega človeka. Ljubljana je prav za prav tipično mesto periferije. Okrog ozkega mestnega središča se zbira svet, ki ga karakterizira dom malega človeka s koščkom zemlje. V takšnem ambijentu je reja malih živali tehtno gospodarsko vprašanje in živalce je našla tu svoje živo delovno področje. Prav iz te gospodarske sfere izhajajo po vsem videzu tudi vsi nesporazumi, ki so bili v društvu že od vsega početka doma in ki so na današnjem zborovanju priklopili do viska.

Občni zbor se je pričel ob devetih zjutraj. Velika udeležba je zgovorno pričala o budnem zanimanju članstva. Napetost se je pojavila takoj ob pričetku, ko je predsednik Kristof pred prehodom na dnevni red zahteval, da se deset bivših članov, ki so bili svoj čas izključeni iz društva, pa so med drugimi zborovalci prišli v dvorano, odstranijo z občnega zbora.

Dva stražnika in dve senci

Ponoči so prišli dva podjetna vlomilca

Ljubljana, 21. januarja. Ponoči, že po 3. uri, ko je rahlo rosil dež na mokre ulice, sta prikorakala dva stražnika po Kolodvorski ulici in zavila v Komenskega ulico. Povsod je bilo vse prazno, a vprav tisti hip sta hušnili ob ograji sanatorija Emone dve temni senci, ki sta se mahoma prililepi k zidu. Previdno sta stražnika pristopila bliže in iztaknila v kotu dva neznanca. Bila sta očitno v hudi zadregi: ko pa sta ju pričela moža postaviti zasliševati, sta trepetaje dajale odgovore. Tudi ko sta ju vprašala po imenih, sta takoj odgovorili. Prvi aritiranec je bil 33letni bivši ličar Albin Hlebs, doma iz Sp. Hrušice, drugi pa 22letni Anton Menard, doma iz Česnje pri Dobrunjah. Na stražnici so oba temeljito preiskali in si že tedaj pomenljivo pomežikovali.

Prej popolnoma trezna aritiranca sta postala tedaj nenkrat popolnoma pijana. Kakor bi trenil sta postala vsa omotična in sta začudeno zrla v predmete, ki so ju privlekli na dan iz vseh mogočih skritih žepov. Pri Hlebsu so našli dleto, več vi-

trihov, žepno svetiljko, nekaj pil, različne klešče in škarje ter 9 raznih ključev, poleg tega pa tudi nekaj gotovine. Prav tako so našli več vitrihov, ključev, pil in klešče tudi pri Menardu. Ta je premogel poleg gotovine še kos zlata verižice z obeskom v obliki križa z vdelenimi dragimi kamenčki in pa žensko srebrno uro brez kazalcev.

Ko so jima pokazali vse te stvari, sta navihanca v rastoči zadregi mežikala vanje, nikakor pa se nista mogla spomniti, kje in kako sta prišla do teh predmetov. Davi so ju na policijski upravi temeljito zasliševali. Sprva sta skušala ostati spet trdovratna, polagoma pa se je mlajši Menard premislil in jel odkritostnejše odgovarjati. Hlebs pa je ostal zakrknjen. Šele, ko ga je uradnik potrepljal po rami in ga zaupljivo vprašal, čigav je usnjeni suknič, ki ga ima na sebi, je prišel nekoliko iz ravnotežja. Preden pa se je mogel zlagati, mu je uradnik mirno povedal, da ga je ukradel ob prišli vlom pri Turku v Streliški ulici v noči na 13. t. u. To je Hlebsu zaprlo sapo.

Oba sta nato priznala, da sta res vlomila v Turkov trafiko in povedala tudi, da sta obiskala v noči na 4. t. m. Triplatovo gostilno na Amboževem trgu. Nekaj časa sta opletala, pozneje pa pritrdila, da sta nameravala vdreti, preden sta bila aritirana, še v hišo mesarja Marinka v Prečni ulici. Vanjo sta skušala priti čez vrt sanatorija Emone in se mimogrede ozreti tudi za priložnostmi, ki jih je nudil sanatorij sam. Seveda pa imata aritiranca na

vesti najbrž še kopico vlomov in tatvin, o katerih zaenkrat še previdno molčita. Policija je odredila na njihovih domovih v Sp. Hrušici in v Česnji hišno preiskavo. Hlebs in Menard se poznata že več let. Obta sta bila že nekajkrat kaznovana in sta presedela v zaporih že dolge mesece. V Ljubljani sta se srečala pred tedni v nekem nočnem lokalu, kjer sta se prav natančno dogovorila, kako bosta obiskovala in plenila tam, kjer je bilo upati na plen.

Ljubljanska nedelja

Ljubljana, 21. januarja. V Ljubljani je umrla

Letošnja zima pa skrbi za izpremembo. Po sobotnem dežju smo dobili ponoči spet nekaj snega, ki pa ni mogel preveč razveseliti smučarjev in so zato danes »dilarčije« z nekaj izjemami ostali doma. Tudi večina drugih ljubljancev se sprito čemernege vremena ni mogla odločiti za izlete v okolico. Prav zadovoljni so bili zato z današnjo nedeljo kinematografi in gledališča. Popoldne je bilo mnogo gledalcev pri skakalnih tekmah na Mostcu, kjer so se smučarji borili za naslov prvaka in za lepe trofeje, o čemer poročamo na drugem mestu.

V Ljubljani je bilo mirno in na policiji, na reševalni postaji in v bolnici že dolgo ne pomnijo tako mirnega dne. Samo dopoldne okrog pol 11. je reševalni avto enkrat zdrvel v Dravje, kjer se je bil ponesreči tleliti Ivan Kucler, sinček voznika cestne železnice. Fant je zvrnil nase lonec kroga in se hudo poparil po rokah in nogah in delno po životu. Reševalci so ga prepeljali v bolnišnico.

Mariborski nedeljski dogodki

Maribor, 21. januarja. Današnja nedelja v Mariboru je potekala povsem mirno.

Na policijski so bile prijavljene tri tatvine.

Včeraj je neki starejši možki, ki je prosjačil po Aleksandrovi cesti odnesel novo sekiro neki stranki, ki mu je naročila sekati drva. Posestniki Mariji Lužarjevi v Medvedovi ulici je podoben obiskovalec izmaknil iz predsobe voleno obleko. Ključavničarskemu vajenou Rudolfo Babiču s Tezna pa pi je večerj popoldne izginilo z dvorišča meščanske šole v Krekovi ulici med poukom možko kolo.

Danes dopoldne je imelo tukajšnje

Društvo hišnih posestnikov

v hotelu »Orlu« izredni občni zbor, ki ga je vodil in otvoril predsednik g. Meglič. Po pozdravu navzočih, zlasti predsednika Zveze hišnih posestnikov v Ljubljani g. Freliha, je podal vpredsedstvenem poročilu podrobno sliko odesedenam delu in borbi društvene uprave za pravice hišnih posestnikov. Dotaknil se je tudi javnih davitev, posebej pa se je bavil z mestnim proračunom, v katerem znanajo osebni izdatki tretjino vseh stroškov, proti čemur so hišni posestniki ostro nastopili. Bavil se je tudi z dimnikarskimi tarifami ter z vprašanjem hipotekarne obrestne mere.

V tajniškem poročilu je podal dr. Marin razveseljivo sliko o članski zavednosti hišnih posestnikov, saj šteje društvo zdaj že 807 članov. Lani je bila poslana našim poslomcem in senatorjem v »Bograd« spomenica, vkateri opoparjajo hišni posestniki pristojne činitelje, da kratki zakon o zvišanju davkov na nove zgradbe pravice hišnih posestnikov. Za te zahteve hišnih posestnikov se je zlasti toplo zavzel narodni poslanec g. Krejči in je upati, da se bo ugodilo željam hišnih posestnikov.

Protestu mariborskih gospodarstvenikov glede nakupa mariborskega gradu po mestni občini so se pridružili tudi hišni posestniki, ker znanajo zahtevana kupnina in adaptacijski stroški okrog 5 milijonov Din. Nakup gradu tudi ni priporočljiv iz higienjskih razlogov.

Iz blagajniškega poročila g. Merčuna je razvidno, da so znašali dohodki lani 63.624, izdatki pa 2 Din manj. Društveno premoženje znaša 99.851 Din, proračun za l. 1934 pa 29.000 Din dohodkov in toliko izdatkov.

V novi odbor so bili izvoljeni: za predsed-

nika g. Meglič, za podpredsednika g. Sax, za tajnika g. dr. Marin, za blagajnika g. Merčun, v odbor g. Barta, Filipovič, Kovačič, Lah, dr. Lasič, Novak in Paš, za preglednike računov pa gg. Kus, Kvas in Vodeb.

Pri slučajnostih se je dr. Jurečko zavzemal, da bi hišni posestniki dobili čim močnejše zastopstvo v občini, nato pa je podal g. Frelih iz Ljubljane obširno poročilo o delovanju Zveze.

Danes dopoldne so se zbrali vsi narodno zavedni železničarji v veliki dvorani Narodnega doma, kjer se je vršil

občni zbor mariborske podružnice UJNZB.

Zborovanje je otvoril predsednik g. Tumpej. Občni zbor je bil najlepša manifestacija za idejo velike in močne Jugoslavije, bil je pa tudi mogočen klic po čimprejšnji pomoči železničarjem. Zborovanje se je udeležilo nad tisoč članov. Predsednik je v uvodu pozdravil predsednika občnega odbora g. Rotarja, predsednika ljubljanske podružnice g. Safosnika, zastopnika centralnega odbora g. Deržiča in zastopnika Narodne obrane, nato pa je izčrpno poročal o delovanju organizacije v preteklem letu. Iz njegovih besed je vznela topla ljubezen do trpežnih železničarjev. Podružnica je zastavila vse sile, da pribori železniškim uslužbencem njihove pravice.

Iz poročila društvenega tajnika g. Keslerja je razvidno, da šteje podružnica 1656 članov. Tajnik je nadalje podal sliko o današnjem položaju železničarjev, za katere je storila podružnica tudi lani vse, kar je mogla. Podružnica je vzdrževala 8 strokovnih odsekov. Med letom je bil ustanovljen še odsek za premikalno in kretniško osebje, ki marljivo deluje. Za božične praznike je podružnica obdarovala 167 članov, za katere je izdala 20.000 Din.

Tajniškemu poročilu je sledilo poročilo blagajnika, ki je v splošnem zadovoljivo. V nastali debati so govorili še gg. Safosnik, Deržič in Ogriček.

Pri volitvah pa je bil za predsednika zopet izvoljen g. Rudolf Tumpej, za prvega podpredsednika g. Ogriček, za drugega podpredsednika g. Prevolšek, v odbor pa Jože Gruđen, inž. Miha Stanovič, inž. Franc Lovrenec, Ivan Stanovnik, Rudolf Kesler, Jože Bačnik, Ivan Var, Alfonz Kesler, Slavko Murava, Franc oZre, Rudolf Sebek in Anton Korada.

Po volitvah je občni zbor soglasno sprejel obširno resolucijo, ki obsega 31 točk.

Kamniški Sokol v 30. letu

Kamnik, 21. januarja.

Občni zbor kamniškega Sokola je bil te dni v dvorani Čitalnice ob rekordni udeležbi članstva, kar je bilo gač znak, da se članstvo zaveda svojih dolžnosti. Uvodno besedo je imel podstarosta br. Stane Vedlin, ki se je v toplih besedah spomnil med letom umrlega staroste br. dr. Riharda Karbe, s katerim je društvo izgubilo dolgoletnega voditelja. S trikratnim hlicem »Slava!« je počastilo članstvo njegov spomin. V svojem nadaljnjem govoru je brat podstarosta omenil razveseljiv napredek društva v preteklem letu, zlasti v pogledu po sečanju telovadbe. Pozval je članstvo, naj gre z letošnjim letom, ko praznuje društvo 30letnico ustanovitve, s podvojenjo vneto na delo.

Toplo pozdravljen je župni zastopnik br. Vladimir Suklje kot delegat župe pozdravil zbor, nato pa je tajnik br. Lado Prohinar nodel izčrpno tajniško poročilo. Končal je s prošnjo, da ga zbor razreši tajniških poslov. Blagajniško poročilo učitelja br. Goloba izkazuje 42.565 Din prometa. Premoženje društva se je povečilo za 1807 Din in znaša 19.807 Din. Društvo ima 162 članov in 82 članic. Med njom jih je pristopilo 69, odšlo pa 22.

Načelnik br. Emil Rus je povdaril živahno delovanje telovadbečnega čustva, ki se dobro zaveda, da vodi pot sokolskega dela skozi telovadnico. Obisk telovadbe zaznamuje v vseh oddelkih velik napredek, za kar gre veliko priznanje prednjačnemu zboru in telovadcem.

Iz poročila prosvetarja br. Vadnjala je razvidno, da je društvo priredilo v preteklem letu v telovadnici 50 nagovorov pred

telovadnimi vrstami, organiziralo dvojne predavanja v dvorani v Čitalnici in poslavilo praznik ujedinenja s slavnostno akademijo in z mladinsko akademijo z obdarovanjem dece, ki sta bili obe rekordno obiskani.

Za volitve sta bili vloženi dve listi: prvo starosta br. Vedlinom na čelu so predlagali člani telovadci, na drugi listi, ki jo je vložil br. inž. Dolenc, pa je bil nosilec notar br. Zarnik. Na obeh listih so bili z majhnimi izjemami predlagani isti odborniki. Pri volitvah, ki so se vršile z listki, je dobila lista br. Vedlina 72, lista br. Zevnika pa 42 glasov. V izvoljenem odboru, ki je predlagan v potrditev žup, je torej starosta Stane Vedlin, podstarosta Kazimir

Gnus, načelnik Emil Rus (nam. Janez Zore), načelnica Mari Jurcova (nam. Vardi Hrovatova), prosvetar Lojze Peterlin, odborniki pa Julij Čenčič, Vilko Cerar, Ivan Golob, Vinko Ržen, Lado Prohinar, Ožga Senekovičeva, Vinko Vizovišek, dr. Franc Trampuž in Anton Zevnik.

Pri slučajnostih je br. notar Zevnik v lepem govoru pozival na vneto delovanje v Sokolu. Članarina je na predlog br. Skale ostala na isti višini, pač pa se je uvedla posebna prostovoljna zbirka za zgradbo Sokolskega doma v Kamniku. Občni zbor je zaključil starosta br. Vedlin s pozivom: naj nam bo jubilejno leto kamniškega Sokola velika vzpodbuda k novemu delu.

Nov napredek Sušaka

Sušak, sredi januarja. Sušak daleč ni več tisto, kar je bil pred vojno, ko so poznali to skromno predmestje Reke v prvi vrsti naši romarji, ki so hodili na Trsat, potem pa precej redki obiskovalci našega morja v poletnih mesecih! V poslednjih letih hoče Sušak nadomestiti, kar mu je bilo v prvih letih po vojni zaradi italijanske okupacije prepričeno. Z neverjetno naglico se razvija in raste to lepo mesto, ki je postalo kar čez noč eno naših prvih pristanišč. V teh letih splošne krize se gradi na Sušaku razmeroma največ izmed vseh naših mest. Poleg mnogih, velikih zasebnih stavb so zrastle iz kamenitih tal mogočne, za gospodarski in socialni napredek tega mesta važne stavbe: Velika bolnica, ljudska kuhinja, carinska skladišča, lučka kapetanija, finančna kontrola, velika stanovanjska hiša za carinske uradnike, mestna ljudska šola in drugo. V zasnutku so: katoliška in pravoslavna cerkev, še ena stanovanjska hiša za carinske uradnike in še nekatere druge stavbe. Vprašanje prepotrebnega zboljšanja cest v luki je bilo pred nekaj tedni ugodno rešeno in se bodo ta dela začela še letošnjo pomlad. Glede ureditve in tlakovanja cest, potov in parkov ima mestno načelstvo izdelan velikopotezen načrt in zagotovljen za to potreben kapital.

Ko omenjam te gradbe, ne smem pozabiti na velikansko zamisel, ki jo je v decembru sprožil in spravljal v tek nad vse agilni in moderni župan mesta Sušaka, gospod Gjuro Ružič. Vsakdo, ki pride iz našega zaledja na Sušak k morju, opazi takoj velik nedostatek tega lepega mesta. Nedostatek je v tem, da nima Sušak v svoji sredi, tam kjer se koncentrirajo poslovno in družabno življenje, nobenega modernega hotela, ki bi bil tako glede notranje ureditve kakor glede postrežbe v resnici na visku. Ta nedostatek zelo občutita tujece kakor domačin, zlasti, če ju je privedla pot po poslovnih opravkih na Sušak. Drugi nedostatek, ki ga zelo bridko občutijo zlasti meščani Sušaka sami, je pa v tem, da nima to mesto niti ene reprezentativne dvorane za razne svečanosti, prireditve in zabave. Kako velikega pomena bi bila taka dvorana z odrom že zato, da bi moglo gostovati tamkaj ljubljansko ali zagrebško gledališče. Potem za predavanja, razstave, zborovanja in druge reprezentativne prireditve. Vprašanje odstranitve teh nedostatkov je torej vzel v roke sam župan, ki je vrgel v svet vprašanje zgraditve velike palače sredi mesta, v kateri naj bi se nahajala reprezentativna dvorana, restavracija, kavarna, hotel, poslovne sobe za razna društva itd. Upajmo, da se bo županovi energični volji posrečilo prav kmalu realizirati to važno zamisel. Prvi koraki so že napravljani: občinski večerj znesek, ki naj služi v kritje izdatkov za načrte, dalje se je sestavil in začel že delovati poseben odbor, v katerem so strokovnjaki iz vseh panog, ki pridejo pri realizaciji tega načrta v poštev.

Tako je upanje, da bo naš lep Sušak v kratkem za eno lepo in potrebno stavbo bogatejši in s tem porinjen v vrsto naših modernih mest, česar se bomo veselili vsi Jugoslovci, ker Sušak je dragocen biser naše lepe zemlje in ves naš.

I. P.

KREČ (apno)

Zastopstvo za prodajo kreča (apna) po vsej Vojvodini išče dobro situirano firmo na najboljšem glasu, s 100% delkrederom (jamstvom). Pisati je pod »Vojvodina« na oglasni oddelček »Jutra«.

1413

Objave

Film ZKD »Gigli, ena izmed nas« se bo predvajal še danes v Elitnem kinu Matici. Predstava ob pol 3. Cene 3 do 5 Din.

Intimni koncert bo jutri v torek dne 23. t. m. ob 20. v Hubadovi pevski dvorani v poslopju Glasbene Maticve v Vegovi ulici. Komorni trio Rupil Karel (violina), Leskovic Bogomir (čelo) in Lipovšek Marijan (klavir) nam bo izvajal iz ogromnega bogastva klasične glasbene dobe 3 dela, in sicer Mozarta, Schuberta in Beethovna. Glasbena Matica bo v teku letošnje koncertne sezone priredila še več takih večerov. V nastupu jih je 8. V torek bo drugi v tej sezoni. Občinstvo vabimo prav toplo, da se udeleži intimnega koncerta. Sedeži po 10 Din in stojci po 5 Din se dobe v knjigarni Glasbene Maticve.

Izgnbil se je v soboto pes volčje pasme, črno-žrav. Ime »Perunc«, št. 1171 za leto 1933. Najditeja prosimo, da ga vrne proti nagradi dr. Bilimoviču, skrabčeva 7, Ljubljana.

Naznanjamo žalostno vest, da je naša draga mama, stara mama, teta, gospa

ANA VE HAR roj. LAVRIHA

zasebnica

v dedeljo 21. januarja 1934 po dolgi in mučni bolezni preminila. Pogreb nepozabne pokojnice bo v ponedeljek 22. t. m. ob 4. popoldne iz hiše žalosti, Gradaška ulica šte. 12, na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 21. januarja 1934.

ZALUJOČI OSTALI

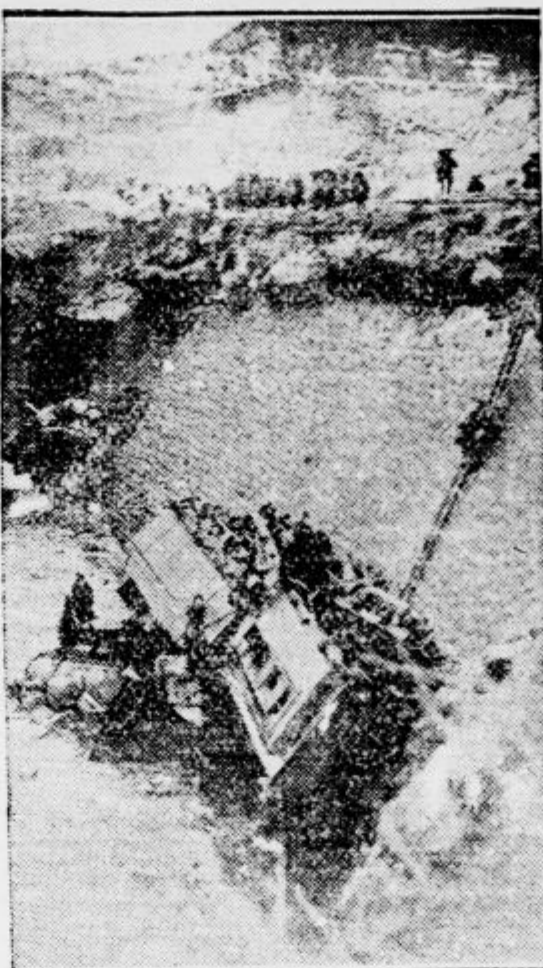
DOGODKI PO ŠIRNEM SVETU

Udobnost v zraku

Novi luksuzni zračni ekspresi, ki letajo med Kansar City (Missouri) in Los Angelesom, so opremljeni zelo udobno. Salon je tako moderno urejen, da se morejo potniki pogovarjati v običajnem tonu, ako nočejo čitati, dokler jih ne postrežejo s kosilom

Vlak padel v morje

Pri Kashiwazaki na Japonskem je skočil s tira in padel v morje vlak; nesreča je zahtevala 25 človeških žrtev

Kraljica Marija kupi grad pri Dunaju

Romunska kraljica-mati Marija kupuje v Vöslau pri Badnu blizu Dunaja grad barona Gutmanna. Nekateri dunajski listi poročajo celo, da je kupčija že sklenjena. Kraljica Marija ne pove, kaj misli napraviti z graščino, vendar ni dvoma, da gradu ni kupila zase, marveč za svojega zeta Antona Habsburškega, ki je oženjen z njeno hčerjo princeso Ileano in je navdušen letalec. Poleg gradu je namreč tako velik park, da se da iz njega napraviti letališče in to je baje prava svrha z nakupom Gutmannove lastnine.

Anton Habsburg in princesa Ileana, ki imata, kakor znano, že dva otroka, prebivata sedaj v Mödlingu poleg Dunaja, kjer imata v najemu neko vilo. Razume se, da sta v teh razmerah odvisna od svoje okolice, zato bi se rada osamosvojila, kar jima bo zdaj mogoče. Prebivalci Vöslaua razprodajo na debelo tudi svoje vinograde, ker jih je v to prisilila gospodarska stiska in si obetajo od navzočnosti Antona Habsburga in princese Ileana na Gutmannovem gradu povečanje tujkega prometa.

Usodni kokosov oreh

V ljudski šoli v Rangaloreju v Indiji je bila nekemu učencu ukradena šolska knjiga. Učitelj je hotel preizkusiti, če se bo javil tat in je postavil na mizo kokosov oreh, na katerem so bili razni simboli. Vsi učenci so morali defilirati mimo oreha in se dotakniti njegove skorje.

Med učenci je bil tudi deček, ki se je silno bal dotikljaja. Učitelj ga je prisilil, da je tudi on storil kakor drugi, toda minil je oreh brez znamenja, ki so ga vsi pričakovali po učiteljevi napovedi. Po šolskem pouku so šli učenci domov, deček, ki se je že pred razredom bal zagnanostnega oreha pa je kmalu zapadel v vročico in med napadom je rotal učitelja, naj ga ne sili, da se dotakne oreha. Nekaj ur nato je umrl. Stari so stvar ovadili oblasti, ki pa še vedno ne morejo pojasniti zagonetne tatvine.

Dobitek v državni loteriji

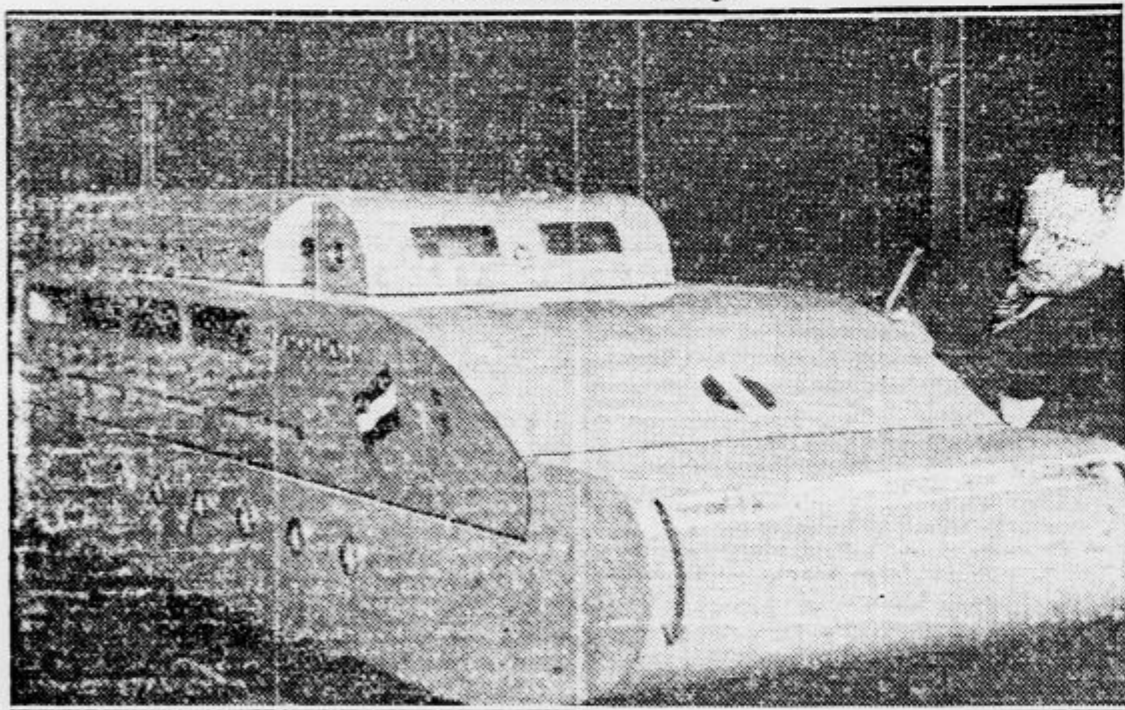

Brata Fratellini sta zadela v francoski državni loteriji ter sta prišla dvigniti svoj dobiček v znesku 200 frankov s košaro!

Berač podedoval milijone

Neki sedemdesetletni berač iz Teriokija na Finskem je podedoval po svoji v Ameriki umrli sestri 220 milijonov finskih mark. Pokojnica je odšla v Ameriko kot mladotno dekle in se je onstran morja omožila z nekim imovitim farmarjem. Po njegovi smrti je podedovala vse premoženje, ki je zdaj pripadlo v celoti njenemu bratu.

Svetilniška ladja

Holandski izumitelj Stool je konstruiral svojevrstno ladjo, ki naj bi služila za svetilnik in signalizacijo drugim ladjam

Kurth Dale:

Vlomilec

V sobi je bilo docela temno. Nad slikami, ki so visele v širokih okvirih na stenah, je ležal dih mrtvaškega molka in klubski stoli so štrleli kakor brezoblične klade iz težke, zamolkle smote.

Vrata so rahlo zaškripala in ozka spranja se je pokazala. Ključavnica je zarožljala. Potem tišina. Za trenutek se je zdelo, da hoče nekdo vrata zakleniti, potem pa so se odprla se bolj na stežaj in ozka senca se je pokazala v bledi svetlobi, ki je prihajala iz sosedne sobe. Nekdo se je tiptaje pomikal ob steni in prišel do peči, kjer so ugašale poslednje iskre živega ognja. In potem je šel neznanec dalje, neslišno, plaho, kakor bi ga gnala zla misel. V trenutku pa, ko se je obrnil proti sredi sobe, se je začel rezek, kovinski glas: »Če se prenaknete še za korak, ustrelin!...« Senca je za trenutek omahovala, potem je mirno obstela... negibno. In spet se je začel prejšnji glas: »Kdo ste? Kaj hočete?«

Globok molk... Dvoje oči je strmel iz teme v senco. Svetile so se te oči kakor mačje. Pri oknu je moral sedeti človek, ki je pravkar govoril.

»No, ali bo kaj?«

komu pravil, da je sluga gospoda grofa v gledališču...«

Spet tisti neusmiljeni, mrzli glas, ki je neznanca grabil kakor železne klešče...

»Nisem vedel...« je zajecjal neznanec.

»Da je kdo doma,« je nadaljeval glas.

»Kaj ne, gospod, saj ste mislili to reči?«

Vlomiti ste hoteli v stanovanje barona Morgenthala...«

Tedaj se je videlo, kakor bi se hotela senca pomakniti dalje, proti kotu, odkoder je prihajal glas.

»Ne premaknite se! Smolo ste imeli, dragi, da ste prišli v mojo sobo... Tako!«

Zdaj se bova malo pogovorila in če boste morda poskusili stopiti le za korak dalje, če se boste le premaknili, bom moral pač...

Avto je brzel mimo hiše. Le za trenutek je ostal odsev njegovih žarometov v sobi. Komaj toliko časa, da se je senca zraven peči izpremenila v razcapanega, močnega moža z rdečo ruto okoli vrata. Njegov obraz je bil od strahu vse spačen. Izbuljene oči so strmele v temo, odkoder je prihajal glas. Tam... tam pri pisalni mizi je sedel orjaški, eleganten, gladko obrit gospod. Negibno... Potem se je zdajci vse stemnilo. Le glas trobila je še odmeval iz daljave...

»Kje ste zvedeli, da ne bo nikogar doma?« Trdo kakor glas preiskovalnega sodnika je zvenelo.

»Slišal... slišal sem, kako je vratar ne-«

»Da, res je... V gledališče sem ga poslal. In vi? Kako ste prišli v hišo? Ali vas vratar ni opazil?«

Nič odgovora.

»No, ali bo kaj?«

»Počakal sem, da je šel v svojo sobo...«

Potem sem se spazil po stopnicah... Nihče me ni srečal... In prav lahko sem prišel sem...«

Kakor posmeh se je tedaj začelo od okna:

»Mojster morate biti v svoji stroki. No... hm... ali imate kakšno orožje s seboj? Nož ali?«

»Ne!«

»Res ne? Če lažete?«

»Ničesar nimam.«

»Dobro. Sicer vam pa ne bi nič koristilo. In zdaj bodite tako dobri in telefonirajte namestu mene, pozni moj gost... Tam na mizi, tik zraven vas, je telefonski aparat.«

Senca se ni zganila.

»Telefonirajte! Ali me niste razumeli? Ali bom moral res govoriti glasneje in razločneje?«

Senca se je nenadno premaknila.

»Kaj? Nočete?... Potem...«

Toda možak je takrat že poslušno ponovil besede, ki jih je povedal baron:

»Policijska stražnica, številka 26.«

Spet se je začel glas od okna:

»Povejte, da prosi baron Morgenthal takoj dva stražnika. Prideta naj na njegovo stanovanje... Če je mogoče z okovi...«

Povejte, da se je spazil vlomilec v njegovo sobo... Komisar me pozna... ve, kje stanujem... Še naslova mu ne bo treba povedati, dragi gospod!«

Tedaj je možak planil pokoncu:

»Pes... pes... za kaj me tako mučite?«

Glas pa je odvrnil:

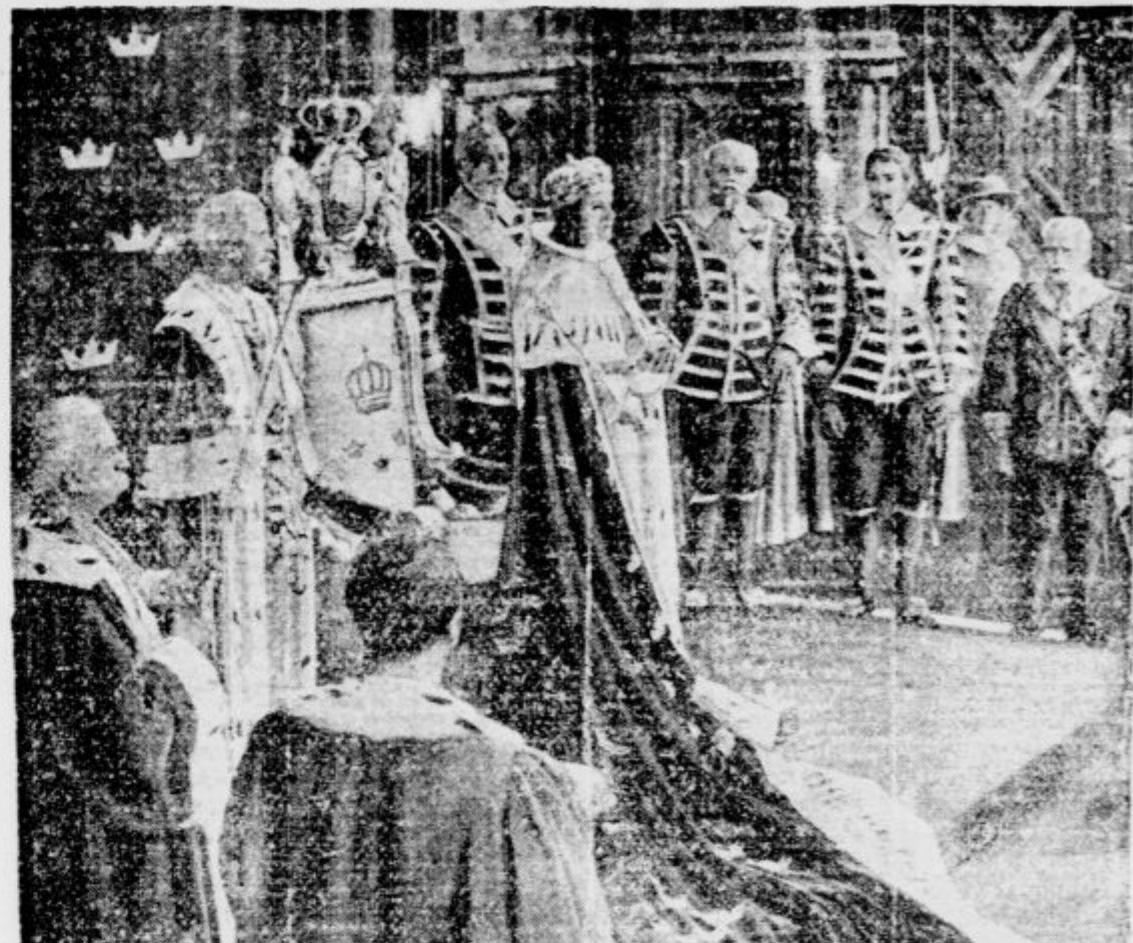
»Kaj, upirati se mislite?... Vi... vi!... Takoj, sicer!«

Počasi kakor iz grla iztrgane so padale v slušalo besede, ki jih je narekoval baron...

Možak je začel tih, pridrušen, mučen smeh iz teme, ki mu je pogal vso kri v glavo. Stisnil je pesti, da so se mu nohti zadrli v kožo in se hotel pogrti na svoje ga neusmiljenega mučitelja, toda strah pred revolverjem ga je zadržal... Zdaj je moral sam poklicati policijo. Sam si je moral izkopati grob in pošast iz teme ga bo sunila vanj, brez usmiljenja, z grozo zbuja-jočim zasmehom... Prijelo ga je, da bi zdrknil na tla in na kolennih prosil... prosil moža za mizo, naj ga pusti, naj ga da preteptati ali kar hoče, le policije ne, ne... Toda bilo je že prepozno, prepozno...

Glasovi so se začeli iz predsobja... Koraki so se približali sobi... Šabla je zarož-

Greta Garbo v novem filmu

Prizor iz filma »Kraljica Kristina« z Greta Garbo v glavni vlogi — Kristina je bila hči velikega švedskega kralja Gustava Adolfa

Tri lepe Francozinje

Kmetice v narodnih nošah na neki proslavi v Parizu

Iz akvaristove torbe

O sočeljstkih in drugo

V zadnjem članku smo razdelili ribe v razne razrede ter pri tem omenili sočeljstke (PLECTOGNATHI), od katerih se posamezne vrste napihnejo, plavajoče tako s trebuškom navzgor na morski gladini. Sočeljstke jih imenujemo zato, ker so jim gornje čeljusti iz enega kosa, a poleg tega so še prirale na lobanjo. Te ribe imajo majhen gobček in tudi majhne skrzne odprtine, zobje jim pa štrle vedno iz ust, ker jih ne pokrivajo ustnice. Truplo teh rib je pokrito z močnimi, velikimi luskami ali s trni ali pa s trdimi ploščami. Sicer pa plavajo kakor ostale ribe s plavutmi; manjkata jim samo trebušni plavuti. Ker ne morejo hitro plavati, jih je obdarila priroda z lastnostmi, ki jim kljub počasnemu plavanju omogočijo, da uidejo zasledujočim jih sovražnikom. Priplavajo namreč h gladini in začno požirati zrak. Ker je koža na trebuhu in ob bokih mehkejša kakor na hrbtu, se pretvori (ta) del trupa zaradi zraka v želodcu hitro v mehuro, ne morejo do živca. Porivajo jih z gobcem sem in tja, ko pa spoznajo da vse nič ne pomaga, odplavajo in si izberejo kaj boljšega. Napihnenke pa izpuste zrak in iz balončka postane spet riba. Ogledimo si nekatere bolj podrobno.

Iz roda četverozobki živi v Sredozemskem morju fahak (TETRODON FAHAKA) s kratkim gobčkom kljunaste oblike. Riba se napihne in izpremeni sprednji del trupa v okrogel balon, iz katerega molli rep. Priplava tudi v sladke vode. Otroci love te ribe in jih napihnejo. Ko se te ribe posuše se z njimi žogajo. Iz roda dvozobki je na primer žejica (Diodon hystrix) s trni na koži. Tudi ta se zna napihnuti in če je ujeta, se junaško brani, grize in brizga vodo iz gobčka. Te ribe se s pomočjo svojih prsnih plavuti vrte okoli svoje telesne osi, kar je redkost. Groteskni oblik so ribice iz roda Ostracion, ki so prej podobne skatlam kakor ribam. Četverozog tega rodu je podoben usnjati torbi in ima trd oklep, sestavljen s šesterkotniki. Oklep se neha v višini podrepne plavuti kjer je odprtina, iz katere molli rep. Trup je seveda negibljiv, rep pa gibljiv. Zaradi trdega oklepa se te ribe ne morejo napihniti. Večina sočelj-

stkih živi v toplejših morjih. Meso nekaterih je v izvestni dobi kakor strupeno in povzroča hujša obolenja. Sploh je v morju dovolj rib z neupitnim, celo škodljivim mesom, a poleg tega vemo tudi za take ribe, ki povzročajo s svojimi plavutnimi bodicami zastrupljenje krvi. Pri nekaterih ribah so ikre strupene ali pa meso za časa drsti. Ikre naše mreče na primer so tudi strupene.

V jarkih in potokih, ki so navidezno prazni, vlovimo tudi v tem času vse, česar si želimo. Nedavno sem lovil pri Bevkah in v Radnji pri Brezovici. Obul sem si gumijaste škornje. Ker me je nekdo prosil za balkansko polrače (Cobitis balcanica), ki sem jih lani ugotovil v naših vodah, sem se izprehajal po plitki Radnji. Zaradi nizke zračne temperature (— 10 stopinj) se mi je zdela voda silno topla, ko sem držal mrežo pod vodo. Nekje sem zagledal majhno ilovnato kotanjo, zajemal blato, pregledoval in pomikal noge počasi naprej. Zal je bila voda na enem mestu globlja kakor je bila višina škornja, in nenadno so bili škornji napolnjeni do roba z vodo. Uspeh te mokronožne ekskurzije je bil v toliko negativni, da nisem vlovil omenjenih balkank, ker sem moral lov prekiniti in jo ubrati proti Ljubljani. V klanglici je bilo samo nekaj mrenic, pisank in navadnih naših polrač (Cobitis taenia), ki so spuščene poprej v vodo iz vodovoda, potem pa v akvarij, občutili prijetno iznenadenje, da je zanje nastalo poletje.

Se nekaj o preisku, ki sem ga zdaj že popolnoma preizkusil in ki se je zelo dobro obnesel. Akvaristom, ki ugotavljajo pomanjkanje kisika v akvariju in ki ne razpolagajo z prezračevalnikom, priporočam 3 odst. prekis (H₂O₂), ki ga kupujem pri Kancu. Najbolje je postopati takole: Potegniti 2 do 3 litre vode iz akvarija v bokal, spusti vanj 6 — 8 žliček prekisa, pomešaj dobro in vlij vodo s tankim curkom spet nazaj. V 40-litrskem akvariju bodo ribe po preteku 10 minut mirno dihal. Kaže, da deluje prekis tudi na parazite, ker ne opazim na ribah nobenih več. O. S.

Vsak naročnik „JUTRA“ je zavarovan za 10.000 Din!

ljala... Potem so vstopili: dva stražnika in mož v civilu...

»Kje je električno stikalo, gospod baron?«

»Tamle na levj zraven vrat, gospod komisar...« se je baron oglašal.

Potem je zalila slepeča svetloba vso sobo.

»Roke kvišku!«

Podzavestno je vlomilec ubogal. In že sta se oklenili njegovih zapestij dve mrzli kači, dve jekleni lisici, in se zarežali v meso, da ga je zabolelo... Gospod v civilu pa je medtem stopil k pisalni mizi in se globoko priklonil...

Vlomilec je pogledal tja...

Mož Bog, kaj je bilo to?...

Tam je sedel... v stolu, kakršne imajo invalidi, mož, ki se ga je tako bal. Ohlapno so mu visele roke k tlom... Nikjer ni bilo videti revolverja... nobenega orožja...

»Čestitam vam, gospod baron, da niste izgubili prisotnosti duha,« je dejal komisar.

»Da... docela sama sem bil... Vso služinčad sem poslal stran... Toda vzlic temu sem ga ukrotil. Čeprav se že deset let ne morem premakniti brez tuje pomoči...«

In v njegovih mrzlih, sivih očeh se je zaliskalo nekaj strahotnega...

Takoj nato pa sta stražnika sunila vlomilca proti vratom...

Sportna nedelja

Podsavazna smučarska prvenstva

Ljubljanski, gorenjski in zagrebški smučarski podsavez so včeraj izvedli svoja prvenstva — Kljub slabemu vremenu so rezultati lepi

Trije naši smučarski podsavezi, in sicer ljubljanski, gorenjski in zagrebški so včeraj dobili svoje prve pike. Ljubljanski podsavez je izvedel svoje prvenstvo v Ljubljani, gorenjski na Bledu, zagrebški pa v Delnicah. Povsod je prirediteljem precej nagajalo slabo vreme, vendar pa so doseženi časi in zlasti skoki dokazali, da naši

smučarji pod vodstvom svojih trenerjev prav lepo napredujejo. Zlasti se je izkazal pri ljubljanskem podsavaznem prvenstvu mladi Dečman Tone, ki je postal prvak podsaveza v kombinaciji in skokih ter tudi univerzitetni prvak. Mariborski zimsko-sportni podsavez bo izvedel svoje prvenstvo prihodnjo soboto in nedeljo

bic (Ljubljana), 6. Levičnik (Ljubljana), 7. Strgar (Zagreb).

Organizacija bo izvedla še ostali del tekmovanja, to je tekmo v slalomu in v smuku in se bo na podlagi teh izidov določila splošna ocena.

Klubsko prvenstvo Ilirije

Tudi SK Ilirija je izvedel svoje klubsko prvenstvo v okviru podsavaznega prvenstva. Klubski prvak je postal Knap. 2. Jansa, 3. Jenko, 4. Bleiweis, 5. Ilvar, 6. Zuccato. V skokih je klubski prvak Istenič, 2. Šubic, 3. Krošelj, 4. Zupan, 5. Pribošek.

Propagandni table-tenis turnir za prvenstvo mesta Celja za l. 1934. se bo pričel v nedeljo 28. t. m. ob 8. zjutraj v Domu v Samostanski ulici v Celju. Tekmuje se po pravilih JTTS za nagrade in naslov »Prvak mesta Celja za l. 1934.« Pravico uredbe ima vsak član table-tenis sekcije Sokola v Celju in SK Jugoslavije kakor tudi vsak član kateregakoli kluba v Celju. Prijavnina znaša 5 Din. Prijave sprejemata obe navedeni društvi za svoje članke, za ostale klube odnosno posamezne igralce pa SK Jugoslavija v Celju do nedelje do 8. zjutraj. Igra se po coup-best of five sistemu zadnji štirje pa igrajo vsak z vsakim. Zrebanje bo v nedeljo 28. t. m. točno ob 8. zjutraj, začetek igranja pa ob 9. Prvi štirje določa praktična darila, in sicer prvi naslov »Prvak mesta Celja za l. 1934.« ter raket in tri žogice, drugi raket, tretji 6 žogic, četrti tri žogice. Igra se v Villa žogicami. Prijave za Sokola sprejema načelnik table-tenis sekcije, za SK Jugoslavijo pa Josko Coh.

Prvenstvo GZSP

Včeraj so se na Bledu zaključila prvenstvena tekmovanja GZSP, pri katerem si je gorenjski Sokol Lovro Zemva osvojil naslov podsavaznega prvaka v kombinaciji — Zmagovalec v skokih posebej je bil jeseniški Skalaš Cine Praček, v propagandnih skokih pa je bil prvi Mojstrančan Albin Jakopič

Bled, 21. januarja.

Davi je nad Bledom in ožjo okolico le go dobrih

15 cm novega južnega snega

in situacija je bila za drugi del prvenstvenih tekem — za konkurenco v skokih — spet popolnoma drugačna kot v soboto. Start za dopoldanski spored — za kombinacijo in v skokih posebej, — je bil določen za 9. uro, toda nov sneg je deloma zadrl tekmovalce, še bolj pa prireditelje, tako da je zdržal prvi skakalec z mesta šele okoli pol 11. ure. Morda bi se bilo dalo s temeljitejšo pripravo — posebno se, ker je sobotni večer kazal na izredne snežne razmere — spraviti skakalnico mnogo prej v red, toda končno zamuda, ki je bila brez dvoma neizogibna, ni bila tako usodna, ker je bilo število tekmovalcev razmeroma majhno, še manjše pa število občinstva, ki pa pred polnočnim kar ni bilo na spregled v Zako.

Skakalnica Nj. Vis. prestolonaslednika je po popravilu odlična in omogoča skoke, ki jih dozdaj še nismo beležili na naših tleh; saj se je teden dni prej naš trener Norvežan Jahr izkazal na njej z znakom 64 m. Danes za takšne daljave ni bila pripravna in zato so se vsi skakači držali 40 m meje, ki so jo dosegali s tridesetinskim nalojem. Izjemo si je pač privoščil simpatični »Norvež«, ki se je v krasnem stilu pognal na 44 m. Popravljanje skakalnice se je precej zavlačevalo toda tudi v tem pogledu je šlo popoldne že boljše. Sicer pa je bilo pri propagandnem sporedu tudi boljše glede obiska in raznih manjših nepopolnosti, le dolžine so ostale vse pod 40 m in udeležba tekmovalcev je bila še manjša. Prireditelj je v ostalem uspešno pravo dobro in vse kaže, da je Bled in njegov sportni klub ubral nova in zdrava pota.

Za konkurenco v skokih

je skakalo 11 tekmovalcev, med njimi 5 za kombinacijo, in sicer s poskusnim skokom in dvema v konkurenci. Najboljše je bil držal Albin Jakopič, ki je izvozil dva lepa skoka na 37 in 39 m, kar pa še vse ni bilo dovolj, da bi izravnal razliko 6 minut z včerajšnjega teka. Njegov zmagovalec in novi prvak Zemva je ostal obkrožen na 31 m, prav dobro se je enkrat pognal Ivan Zupan (Bratstvo, Jesenice) na 37 in tudi Praček se je korajžno obkrožen postavil na 37 m. Poskusni skoki so posebno po otvoritvenem padcu Jahra obetali večji ropot po strmini, pa so jih tekmovalci iz previdnosti reducirali na samo tri. Dopoldanski spored je bil zaključen dovolj naglo in pravočasno.

Podrobni rezultati za kombinacijo

so naslednji: 1. Zemva Lovro (Sokol, Gorje) 360; 2. Jakopič Albin (Sm. k. Dovje-Mojstrana) 357,1; 3. Novšak Albin (Sm. k. Bohinj) 325,7; 4. Prešern Martin (Sm. k. Lesce) 292,4; 5. Prešern Franc (isti) 286,9.

V samih skokih

je bil vrstni red tekmovalcev naslednji: 1. Praček Ciril (Skala, Jesenice) 137,7; 2. Zupan Ivan (Bratstvo, Jesenice) 134,4; 3. Torkar Jože (Sm. k. Lesce) 122,5; 4. Rus Janko (Sk Triglav, Bled) 117,4.

Popoldanski spored, ki se je pričel ob 15., je bil po dopoldanskim resnih skušnjah zelo kratek in tudi precej bolj živahen. Vreme se je sicer držalo medlo in tudi snežilo je vmes, toda razpoloženje med tekmovalci in precej številnim občinstvom je bilo najboljšo. Nastopilo je 8 tekmovalcev — razumljivo, ker so istočasno skakali tudi v Ljubljani —, ki so absolutno bili po dva obvezna skoka, točno toliko, da je sodniški zbor že malo pred 16. zapri skakalnico. Med ostalimi je tekam prisostvoval tudi središčni načelnik dr. Vrečar in imenovali bane in pokrovitelja prireditve ministra n. r. Ivana Mohoriča, gen. tajnik JZSS Josko Gorec, bleški župan Vovk in zastopniki okoliških občin, zimskosportnih klubov itd. Popoldne smo

Dečmanov Tone pri lepem prečnem skoku na terenu

Prvenstvo LZSP je pokazalo, da se je v jugoslovenskem smučarskem sportu prišla nova doba. Mlajše moči so že dosegle in celo prekosile dosedanje starejše tekmovalce. Josko Jansa, ki je še vedno naš najboljši tekmovalac, je v borbi z mlajšimi zasedel šele tretje mesto, prav tako pa je moral tudi šramel dozdaj naš najboljši skakač, odstopiti svoje mesto mladi generaciji.

Skakalnica tekam je dopoldne, zlasti pa popoldne, prisostvovalo veliko število gledalcev, med drugimi rektor univerze dr. Slavič, zastopnik bana načelnik dr. Orel, župana je zastopal dr. Fröhlich, JZSS pa dr. Berce, ki je obenem fungiral kot sodnik.

Rezultati v kombinaciji za prvenstvo LZSP:

1. Dečman Tone 301,9, 2. Baebler Leon 300,1, 3. Šramel Bogo 277,8, 4. Jakopič Avgust 241,91 (vsi Ljubljana), 5. Bračič (Ilirija) 231,3, 6. Levičnik (Kamnik) 189,3, 7. Podjed (SPD Zagorje) 121,4.

Za kombinacijo je nastopilo skupno 10 tekmovalcev, od katerih pa je Brvar od skokov odstopil, dva se pa nista plasirala. Dosegljivih točk je bilo 320. V teku so se za kombinacijo plasirali 1. Baebler, 2. Dečman, 3. Jakopič, 4. Šramel, v skokih pa 1. Dečman, 2. Šramel, 3. Baebler, 4. Jakopič. Naše včerajšnje poročilo moramo v toliko popraviti, da je v klasifikaciji teka na 18 km odpadajo tekmovalci za kombinacijo in je torej vrstni red: 1. Senčar (Ljubljana), 2. Knap (Ilirija), 3. Jansa (I), 4. Brvar (I), 5. Jenko (I), 6. Taučer (L), 7. Bleiweis (I), 8. Ilvar (I), 9. Zuccato (I), 10. Trkman (Logatec).

Pri popoldanskim skakalnih tekamah je nastopilo 30 skakačev. Vojaštvo je dobro vzdrževalo red, le nekemu stražniku se je zgodila nesreča, da ga je skakač, ki je zavozil med občinstvo, podrl na tla. Padec, ki je izgledal precej nevaren, pa k sreči, razen krvavega nosu, ni imel hujših posledic. Navzlic velikemu številu skakačev, so bili skoki končani v pičli uri. Padcev je bilo prav malo, le dva tekmovalca sta si zlomila smuč. Tekma je pokazala, da razpolagamo z velikim kadrom nadebudnih skakačev. Med mlajšimi so se poleg Dečmana zlasti izkazali: Palme, Baebler, Istenič in Pribošek. Od teh je bil stilno najboljši Dečman, izredno lep pa je bil tudi prvi skok Isteniča.

Rezultati v skokih:

1. Dečman (L) 234,6 (25, 24), 2. Palme (L) 215,7 (22, 23), 3. Baebler (L) 212,2 (22, 23), 4. Šramel (L) 207,7 (23, 22), 5. Istenič (I) 189,9 (23, 20), 6. Polajnar (L) 187,8 (22, 19), 7. Šubic (I) in Lisjak (L) 183,8 (20, 18), 8. Krošelj (I) 162,8 (17, 18).

Zvečer so se vsi tekmovalci zbrali v restavraciji »Zvezde« kjer so bili razglašeni rezultati in razdeljena darila. Pokal bana dr. Marušiča je sprejel Tone Dečman kot prvak v kombinaciji, obenem pa tudi pokal LZSP kot prvak v skokih. Senčar, zmagovalec na 18 km, je dobil pokal župana dr. Puca, dočim so drugo in tretje

pa častniki tukajšnjega artiljerijskega polka. Tekmovalo se je v naslednjih kategorijah: motorji do 350 cm, motorji nad 350 cm, motorji s priklopo na 400 cm ter konjske dirke s smučarji. Vse dirke so končale brez nezdov kljub temu, da je bilo precej padcev. Prireditve so bile zanimive ter zlasti motorne dirke zelo napete. Rezultati so bili naslednji:

Motorji do 350 cm (3000 m): 1. Vreznik Alfonz (Motoklub Maribor) — smučar Franc Pobežin (MSK) 4:12. Vsi drugi tekmovalci so padli.

Motorji nad 350 cm: Prva predvožnja (2000 m): 1. Vreznik Alfonz — Pobežin Fran 2:48,5, 2. Lušnik Alojz (Perun) — Gala Martin (Zeleznikar). Druga predvožnja: 1. inž. Lötž Rudolf (Motoklub Maribor) — Fanel Drago (SSK Maribor) 1:03,12, 2. Čeh Franc (Perun) — Vodenik Emil (MSK).

Finale (3000 m): 1. inž. Lötž-Fanel 4:12, 2. Vreznik-Pobežin 4:17, 3. Čeh-Vodenik.

Motorji s priklopo nad 400 cm: 1. Zeleznik Blaž (Perun) — Grmovšek Štefan (Maraton) 3:37, 2. Višer Matija (Perun) — Pihlerič Mirko (MSK).

Dirka prvoplasiranih tekmovalcev: 1. inž. Lötž-Fanel 4:12,3, 2. Zeleznik-Grmovšek 4:32, 3. Pihlerič (Perun) — Voller (MSK).

Skijöring (1000 m): 1. podporočnik Rakovec-podporočnik Rodič, 2. pp. Mirković-pp. Jovanovič.

Evropsko prvenstvo v umetnem drsanju. Včeraj so se vršila v inomestu tekmovalna za evropsko prvenstvo v umetnem drsanju. Vsa prva mesta so zasedli Avstrijci, in sicer pri gospodih Karol Schäfer, pri damah Liselotte Landbeck, pri parih pa Baumgarten-Stillebacher.

Tekme za zimski pokal

Tudi včerajšnja nedelja so se vršile tekme nogometnega turnirja za zimski pokal, ki ga prireja Hermes. V Ljubljani so se srečali Mars in Reka ter Primorje in Slovan, v Kranju pa domači Korotan in domžalski Disk. Zmaga Marsa nad Reko predstavlja vsekakor presenečenje, ker je Reka veljala kot sigurni favoriti. Kot kuriozum navajamo, da so bile na ljubljanskih tekmah diktirane nič manj kot štiri enajstmetrovke.

Mars : Reka 2:1 (1:0)

Takoj ob začetku tekme zastrelja Reka eno enajstmetrovko, Mars pa nato dve zelo lepi poziciji iz daljave 3 m. Vodstvo je dosegel Mars v prvi polovici.

V drugem polčasu je Reka v 30. min. izenačila, Mars pa je dosegel zmago z enajstmetrovko. Teren je bil zaradi južnega vremena dokaj težak. Sodel je gosp. Pfundner.

Primorje : Slovan 5:1 (2:0)

Primorje je takoj začetkom začelo ostro napadati ter izsililo dva koda, ki pa sta ostala neizrabljena. V 3. min. so Primorjasi zastreljali enajstmetrovko, vendar pa jim je v prvi polovici uspelo zabiti dva gola.

V drugi polovici je bilo Primorje v absolutni premoči ter je Slovan dosegel svoj častni gol iz enajstmetrovke.

Disk : Korotan 3:3 (2:1)

Pred precejšnjim številom gledalcev, ki bi bilo gotovo še večje, ako ne bi snežilo, se je včeraj vršila pokalna tekma med domžalskim Diskom in domačim Korotanom. Domačini so bili skozi 70 minut popolnoma v premoči ter so igrali večino na Diskovi strani. Disk je dosegel svoje gole po prodorih, poudarjati pa moramo, da je bil njegov golman zelo dober ter rešil marsikatero koščljivo situacijo.

Sodel je g. Lukežič.

Zagreb : Gradec 5:1 (1:0)

Zagreb, 21. jan. Pred 3000 gledalci so se danes vršila v Zagrebu medmestna tekma med reprezentancama Zagreba in Gradca. Igra je bila v prvem polčasu odprta, toda ne posebno zanimiva. V predzadnji minuti prvega polčasa je zabil po lepi kombinaciji edini gol Žuković.

V drugi polovici je Šipos v 8. min. oddal Kokotoviću, ki strelja, toda žoga se odbije od branilca. Lohli prihitel ter postavi rezultat na 2:0. V 21. min. so Gradčani v napadu in srednji napadalec Buchta doseže iz dokaj težke pozicije častni gol za goste. V 29. min. doseže Šipos iz bližine, toda iz težke pozicije tretji gol in postavi na 3:1. V 31. min. so Gradčani pred golom Zagreba. Zagrebška obramba se trudi, da se reši teh napadov, kar ji tudi uspe. Kmalu nato zabije Kokotović iz daljave 16 m s krasnim strelom četrti gol. Zadnji dve minuti so Zagrebčani neprestano pred golom Gradca in v zadnji minuti postavi Žuković končni rezultat 5:1.

Sodel je g. dr. Padijen.

Ostale nogometne tekme

Dunaj: Pokalne: Simmering : Schwarz-Weis 0:0, WAC : Sportvereinigung 10:1 (3:0). Prijateljske: Sportklub : stari internacionalci 7:2 (2:1), Wacker : Spitzauer 9:2 (6:1).

Praga: Bohemians : Českoslovaška reprezentanca 4:1. Poizkusna tekma.

Berlin: Praga : Berlin 5:0.

Bruselj: Francija : Belgija 3:2.

Pariz: Budimpešta : Pariz 3:1.

Milan: Ambrosiana : Pro Vercelli 2:0.

Turin: Juventus : Alessandria 3:1.

Medklubiški odbor za ZP. SK Domžale in SK Disk se pozivata, da oddata pole, katere sta dobila v podpis, gotovo v teku današnjega, a najkasneje do seje ob 20. pri Habjanu. Celovška cesta.

Sportno zborovanje. ASK Primorje obvešča svoje članstvo in prijatelje, da se zaradi tehničnih zaprek vrši zborovanje v četrtok dne 25. t. m. ob 20. v Zeleni dvorani Uniona. O dnevnem redu bomo članstvo še obvestili.

Kolesarska sekcija ZSK Hermes. Ker se prihodnjo nedeljo vrši redni občni zbor matičnega kluba, ima kolesarska sekcija v sredo dne 24. t. m. ob 19.30 pri Beliču važen sestanek vseh svojih članov (starih in novih). Podano bo poročilo o delovanju sekcije kakor tudi sestave bodočega sekcijskega odbora, za kar se prosi čim večje udeležbe.

Občni zbor SK Zeleznikarja

V četrtek je imel SK Zeleznikar svoj 6. redni letni občni zbor, ki ga je vodil podpredsednik kluba g. Mozičič. Uvodoma je pozdravil mnogostevilno članstvo ter nato v kratkih besedah orisal delovanje kluba v minilem letu. Nato je podal izbrano poročilo o delovanju kluba tajnik g. Fišer, ki je dejal: V šestem letu obstoja kluba si je SK Zeleznikar priboril že mnogo boljše pozicije in mnogo več upoštevanja tudi v javnosti. Delovanje klubovega odbora je bilo poleg internega dela osredotočeno tudi v veliki meri na pridobivanje ugleda in podpor v javnosti ter je vodstvu uspelo, da je bil klub deležen v izdatni meri podpor javnosti in javnih čimteljev, v prvi vrsti mariborske mestne občine. V decembru l. l. je zapustil Maribor zaslužni predsednik g. inž. Wolf, ki je bil službeno premeščen v Beograd. Za njegovo 3letno nadzorno uspešno delo mu je izrekel občni zbor zahvalo.

V preteklem letu je delovalo 7 sekcij in to: nogometna, lahkootletška, zimskosportna, tenis, težkoatletška, table tenis in šahovska. Skupno število aktivnih članov je znašalo lani 325, število celokupnega članstva pa je znašalo ob zaključku leta 945. Sekcije so v glavnem ohranile svojo delavnost, nekatere so pokazale velik napredek, predvsem nogometna, lahkootletška in tenis, dočim sta predvsem težkoatletška in ping-pong sekcija radi pomanjkanja finančnih sredstev morale svoje delovanje omejiti. Eden najvažnejših uspehov klubovega delovanja pa je to, da je po dveletnem delu napredovala gradnja igrišča tako daleč, da je mogel klub začeti na igrišču igrati nogometne tekme. To pomlad bo mariborska mest. občina še zgradila tekašnice, tako da bo ostala le še zgraditev tribune, ki bo stala okoli 130.000 Din. Da je klubu uspelo brez večjih dolgov zgraditi igrišče je glavna zasluga mestne občine mariborske, župana g. dr. Lipolda, občinskega svetnika g. Tumpeja, pokojnega inž. Cerneta, katerim izreka klub najiskrenejšo zahvalo. Odnosaji do lokalnih klubov so bili z malimi izjemami vedno prijateljski in lojalni, ker je klub na to polagal posebno važnost. Posebno prijateljske odnose je klub gojil napram Sokolu Jugoslavije ter je bil deležen od strani vodstva, kakor tudi članstva izredne naklonjenosti, za kar izreka klub vsem sokolskim društvom najiskrenejšo zahvalo.

Blagajniško poročilo, ki ga je podal gosp. Cilenšek, izkazuje 127.997 Din denarnega prometa.

Sledila so poročila načelnikov posameznih sekcij. Nato so se vršile volitve in je bila izvoljena naslednja nova uprava: predsednik inž. Gruđen, I. podpredsednik inž. Borčić, II. podpredsednik Mozičič, tajnik Fišer, tajnik II. Pušenjak, blagajnik Podpečan, gospodarja Cof in Jenko; odborniki: ing. Jovanovič, Ilvar, Brumen, Santl, Kristl, Kumšč, Steinbühner in Zore. Načelniki sekcij: nogometna Stojišič, lahkootletška Starešina, težkoatletška Rebec, zimskosportna Glanik, tenis Mazi, šahovska Lorber, dočim bo načelnik kolesarske sekcije pozneje kooptiran. Za revizorje so bili izvoljeni inž. Jagodič, Kessler, Bačnik in Vračko. V klubovem razsodišču pa inž. Jovič, Tumpej, dr. Korencan in inž. Hinterlehner. V upravo igrišča inž. Uran, inž. Debeve, Hübl, Kessler, Franko, Pehard, Ogriček, Hitzl in Frangeš.

Po volitvah je govoril novoizvoljeni predsednik inž. Gruđen, ki je v svojem govoru podčrtal zlasti važnost nacionalnega pokreta ob severni meji in pozval vse nacionalne čuteče sportnike, naj krepko sodelujejo za procvit in napredek kluba. Pri slučajnostih je predlagal g. Mozičič, naj se klubovo ime spremeni. Predlog je bil sicer v principu sprejet, toda odločen z večino glasov na poznejši čas. Obravnavale so se še razne interne klubove zadeve, nakar je predsednik zaključil občni zbor, ki je pokazal, da SK Zeleznikar leto za letom napreduje tako, da se je povzpela med prve klube v dravski banovini.

Demonstracije v Parizu

Pariz, 21. januarja. AA. Snovi so se vršile na pariških bulvarjih in na trgu pred opero nove demonstracije v zvezi z afero Aleksandra Staviskega. Izgredniki so opetovano poizkušali prebiti kordon redarstva, kar pa se jim ni posrečilo. Aretirali so kakih 140 oseb. Vse kaže, da so te demonstracije privedli krog iz okolice lista »Action Française«, ki nastopa zdaj posebno ostro proti vladi zaradi afere Staviskega.

Pariz, 21. jan. AA. V parlamentarnih krogih zatrjujejo, da bodo jutri nekateri poslanci vložili v parlamentu zahtevo po imenovanju parlamentarne komisije, ki naj preišče škandal Aleksandra Staviskega. Za ta svoj predlog bodo zahtevali takojšnjo razpravo. Ker je parlament prejšnji teden odklonil podobno zahtevo, bo sedanja najprej predložena posebni komisiji. Predsednik te komisije je poslanec Compere Morel. Komisija bo morala o tej zahtevi predložiti parlamentu posebno poročilo v teku petih dni, pa najsi bo odklonilo ali prišlo. Predlagatelji bodo morali zbrati za svojo zahtevo 50 podpisov.

Pariz, 21. januarja. E. Kakor se sele sedaj doznava, je skušal Staviski izvršiti velike kupčije svojčas tudi v Španiji. Leta 1922 je predlagal finančnemu ministru Pietru večjo transakcijo v korist španskega kmetijstva. Španska vlada naj bi dala 300 milijonov, Staviski pa 200 milijonov frankov v fond za podpiranje kmetijstva. Stvar je propadla, ker je Staviski hotel plačati svoj delež v obveznicah bayonske hranilnice in je minister Pietro odklonil nadaljnja pogajanja. Neki pokrajinski list je danes objavil, da je Staviski tudi oskrboval maroške vstaše z orožjem.

Amnestija na Španskem

Madrid, 21. jan. AA. Po poročilu nekega tukajšnjega lista bo vlada v kratkem izdala amnestijo za udeležence prevratnega poizkusa dne 10. avgusta l. 1932. Vlada bo pomilostila naprej nekaj v zaroto zapletenih in obsojenih oficirjev, nato pa bo amnestijo raztegnila še na druge od primera do primera.

Ali si že član „Vodnikovih družbe“?

TEDEN DNI FILMA

Pot v življenje

To je naslov del ruske filmske produkcije, ki je na prav prvih stopnjah. Ruski zvočni filmi imajo to lastnost, da so njih dialogi kratki in omejeni na najmanjši. Namesto izgovorjenih besed govori godba. Zgodba produkcije je preračunana bolj na znanstveni efekt, medtem ko Rusi grodo bolj globoko. Ni pa puščen v nemi tudi znanstveni efekt. Lepi posnetki, močne skupine, jasno očiščene posamezniki izražajo.

Vsebinsko je film zajet iz življenja onih najbednejših otrok, ki jih je revolucija vrgla na cesto. Brez doma, brez kruha, brez staršev pripisani sami sebi in cesti. Njih dom, šola, mati in oče jim je čista. Tisoč in tisoč teh otrok, lačnih, bosih in napol nanih sestavlja dobro organiziran četo, ki se na strašni niti zločinov niti umorov. Ta film prikazuje napora Rdečega križa, ki si je zadal nalogo, da vsi vsi del moskovske ceste pred propadajo s pomočjo doma mladoletnih.

Mogočna zgradba železnice postaja v Moskvi. Pred njo bda in zločin. Na eni strani stoji razgrajen deček s črnatimi ušmi, na drugem koncu pa skupina otrok brezdomcev igra karte. Pri njih stoji znanstvenik mladoletna prostitutka. Tam ob vhodu je deželanka s prtljago. Proden se dobro zavz, kje je, ji že izgine prtljaga. Deček, ki se dela bebastega, prostitutka in vrhovni polovar brezdomcev, sestavljajo latinsko družbo.

Nekje mizle in sušna decembra noči zame Rdeči križ zbirali te male nesretnike, ki pa niso zapustili ulice, se skrivajo ko roparji po zapuščenih stavbah in se branijo z ostrimi noži in samokresi.

Kljub naporem se je komisija poskušala zbrati nekaj tisoč teh otrok. Vsi so bili zdravniško pregledani. Eden odgovori na vprašanje, kaj mu je najljubše: »Dajte mi volke, kokaina in deklet! Mlado, se ne dočelo, kakle pravi na vprašanje, od česa živi: »Od ceste«.

Doktorju Sergiju je bila poverjena naloga, vrniti ta mlada, izgubljena bitja spet v življenje. Vodi jih v Dom mladoletnih. Sam brez straže. Mali poltepuhi se čudijo temu. Nihče mu ne pobežne. Na postaji izroči denar voditelju Mustafi z nalogo, naj nakupi živež za pot. Mustafa se bori sam s seboj. No, v, ali bi se vrnil s hrano ali po bogni. Vlak se že pomika. Mustafa se ni vrnil. Doktor Sergij je v skrbih. Naenkrat se pojavi Mustafa s hrano. Vse zasopel in nasmejen pripoveduje, kako je tekkel za vlakom.

V Domu mladoletnikov postanejo iz poltepuhov dobri obrtniki učenci in mojstri. Prišla je tudi druga četa teh malčkov. Med njimi je nežen deček, ki vsi so se naučili dela. Živeli so v lepi miru, dokler ni nekega dne zaradi velikih poplav nastal glad. Sergij odpotuje v Moskvo po pomoč. Ko se je vrnil, ga je čakalo veliko iznenadenje. V mladih dušah oporni duh se ni bil zamrl. Uničili so vse stroje in orodje kljub temu, da so nekateri tovariši rotili razbijanje, naj ne uničujejo tistega, od česar žive. Sergij jim je prinesel hrano in lep dar — malo železnico in jim obljubil, da si bodo sami zgradili veliko železnico, tako, ki bo prevažala ljudi in tovore, da bo tako lahko ob poplavah preprečila glad.

Začeli so graditi železnico. Vse je zavladovalo med mladino. Delo je šlo hitro iz rok in pesem je spremljala udarca lomel. Mustafa je bil zdaj najzanesljivejši drug doktorja Sergija; njemu se je pridružil še nežen Kolka. Mustafa si je izgovoril, da bo prvi strojevodja na novi progi. Kolka pa prvi strojevodnik.

A tudi tu ni imela mladina miru pred razbojniškimi tolpami. Fomka je zbral skupino deklet iz bezne in se je z njimi vnezel nedolžni od proge, kjer je imel majhno gozdno čajarno. Sam je vabil dečke na najzavratnejše zabave. Nad njegovo čajarno je blestel napis: »Tu se kadi in ope in se ljubijo lepa dekleta«. Mladi fantje so vedno bolj posekali to gnezdo, dokler se nekega dne Mustafa in Kolka ne dozorjita s tovaršili, da uničijo to gnezdo, ki ubija njih tovaršile. Na dogovorjen znak napade Fomko in dekleta. Po hudi borbi zmaga Kolka. Mustafa in tovaršili.

Proga je dovršena. Drugi dan bo velik praznik in prvi vlak s strojevodjo Mustafom in strojevodnikom Kolko se bo peljal po novi progi. Na večer pred otvoritvijo pa je moral Mustafa še na enosodno postajo, da uredi še nekaj malenkosti. Sam prvi z druzino, prepevačijo tatarsko pesem. Med poljo v zasledu ga čaka Fomka, ki je bil vdr trdnice. Družina se zvrne. Fomka napada Mustafa in v borbi obliži Mustafa mrtve ob progi, po kateri bi moral jutri voditi prvi vlak.

Slavnostna otvoritev proge. Prvi vlak odra. Ob progi leži Mustafa mrtve in ob njem velik nož z vlikim »F« (Fomka). — Mrtvo telo položijo tovaršili na sprednji del lokomotive. Strej okrasilo z zelenjem in cvetjem. Prvi mrtvi strojinik Mustafa je pretrgal trak čez progo.

vzajemnosti, v jeziku njene proze pa se poznala ilirski vpliv.

Med slovenskimi ženskami, na katere je vplivalo ilirsko gibanje, je treba omeniti poleg Turnograjske tudi Fani Hausmanovo, prvo slovensko pesnico. Njen pesniški talni se ni razvil, da bi dala nekatere njenih pesmi slutiti glavito pesniško moč, ki je dala prekašala diletantске pesnike »Novine«. Hausmanova je sodelovala s svojimi lirskimi, globoko melanholičnimi pesmimi v »Celikih Novinah«. Fani Hausmanova je bila prva Slovenka, ki je poznala hrvaško zgodovino in ilirsko gibanje ter je to snov uporabila v svoji pesmi »Hrvatov zvezda«, ki je slavospev na bana Jelčića. Iz te pesmi odseva narodna navdušenost pesnice. Zal, da se nadarjena pesnica ni mogla razviti, kajti silno tragično družinske razmere so jo strle duševno in fizično.

Ker je bilo ardišče ilirske miselnosti in delavnosti pri Hrvatih, je umavno, da je dlež hrvaških žen v tem gibanju največji. Tu je treba omeniti zlasti Drazdjo Jarnevičovo, prvo ilirsko novelistko in dramatičarko, rodom iz Karlova. Soisala je dramo verzih »Veronika Desevič« ter dramo

»Marija, kraljica ogrska«. Sodelovala je v »Danici«, »Neven«, »Lepir« in drugje. V posebni zbirci je izdala »Domorodne pesmi«. Najbolj zanimiv pa je njen »Dnevnik«, ki ga je pisala 42 let in ki priča o tragični njenega življenja.

Zgodovina imenuje še nekatere hrvaške žene iz ilirskega gibanja, ki se sicer niso udeleževale kot pisateljice, pač pa so potom družabnih prirediteljic vplivale na razvoj gibanja, tako n. pr. grofica Sidorija Erdődyjevo, ki je na koncertu v Zagrebu zapela »ilirsko marselesco« Još hrvaška nji propala ter nastopila v prvi narodni operi Vatroslava Lisinskega »Ljubav i zloba«. Ilirske žene so moralno in materialno podpirale tudi »Matico ilirsko«.

Ilirski pokret se je razširil tudi na Srbijo. V Srbiji je izrazila ženska osebnost v tem gibanju Anka Obrenović, nekakinja knjižna Miloša, prva književnica osvobodila Srbije. Sodelovala je pri Galetu »Danici«, kjer se je podpisovala »Irlirinka iz Srbije«. Največ je prevajala dela, kjer je poudarjen »moljibni moment in tako tudi ona pokazala, da je otrok svoje dobe.

Na kongresu hotelirjev

Pred tednom smo poročali o vtisih s potovanja na kongres hotelirjev, ki so se v decembru zbrali iz vse države v Crikvenici. Danes naj sledijo podrobnosti s kongresa, ki je vsekakor zelo važen za naš tujski promet.

Kongresu prisostvuje kakih 80 udeležencev: poleg zastopnikov ministrstva trgovine in industrije, bankskih uprav savske, primorske in dravske banovine tudi zastopniki »Putnika« in raznih tujko-prometnih društev, zastopniki oblastev itd. ter kakih 60 hotelirjev iz vse države, med njimi največ ohih z Jadrana. Predseduje spočetka predsednik Jadranskega hotelirskega saveza Baumgartner, po volitvah pa predsednik novega hotelirskega saveza Jugoslavije Kosta Milinov iz Zagreba. Dva dni so trajale razprave na kongresu. Po tek je bil mestoma prav živahen, skoraj buren, morda je bilo to in ono tudi neplodno, toda po razčiščenju pojmov in ublažitvi začetnih nesolastij je prišlo vedno do soglasnih zaključkov.

Učinkovitost, čisto odločilna so bila pri razpravi resna, vedno meritorna izvajanja gg. svetnika Grgaševića in generalnega direktorja Širiševića, referenta Čulića, direktorja Dragomaničevića in še nekaterih drugih. Pa tudi predstavniki hotelirjev so dokazali, da niso samo govorniki. Splošno pozornost je vzbujal hotelir Milinov s svojimi podrobnosti premljenimi referati in le prav je bilo, da so ga izvolili za predsednika nove organizacije. Da so vsi hotelirji vneti in agilni poborniki našega turizma, v katerega službi so in ostanejo ne misleč zgolj na svoje lastne koristi, o tem se je bilo na kongresu lahko prepričati.

Mnogo je snovi, ki se na takih kongresih predelajo i preko dneve, reda. Naj se omejimo le na najvažnejše.

Osnovna je samostojna organizacija hotelirjev cele države v obliki Jugoslovenskega hotelirskega saveza. Podlaga: statuti dosedanjega jadranskega hotelirskega saveza, deloma popolnjeni in spreminjeni. Predsednik: Milinov, podpredsednik: Ant. Urbanec, oboja iz Zagreba. Sedež organizacije: dokler traja funkcijska doba izvoljenega odbora, Zagreb. Glesilo »Hotelirje« in »Moderni Hotel« se spoji v eno glasilo »Hotel«.

Sanacija hotelske industrije: Jadranski hoteli imajo približno 75 milijonov dinarjev dolga. Leta 1933. je zaključilo le par hotelov z malenkostnim običkom — šodstotni dobiček je že dosti — drugi hoteli pa so bilancirali ob koncu sezone brez dobička ali celo z izgubo. Davčni zaostanki hotelov naj bi se odpisali. Izvrši naj se konverzija kratkoročnih dolgov v dolgoročne. Ustanavljajo naj se strokovne šole in tečajji po švedskem vzorcu. Prodaja preza-dolžen hotelov naj se odgodi za pet let. Določijo naj se čim nižja obrestna mera. Ustanovi naj se centralni zavod za reklamo za vse na tujskem prometu zainteresirane, tudi železnice. Fond kakih 30 milijonov, katerega bi bilo ustanoviti pri drž. hipotekarni banki, naj bi pomagal hotelirjem s šodstotnimi posojili. Pri obdavljenj hotelov bi bilo uveljaviti posebno normo glede amortizacijskih deležev: v tem oziru se gode zdaj zaradi šablonskega postopka (enotne, nediferencirane odmere) velike krivice. Direktna prodaja hotelov naj se oblastveno ne dovoli, marveč edino po licitacijah. Posebna komisija naj bi preiskala, kateri hoteli so sposobni za življenje in kateri ne. Življenja sposobnim pomoč, druge likvidirati! Uvedejo naj se obvezne minimalne cene v hotelirstvu, napove oster boj neljalni konkurenci. Za vse turistične hotele naj se ukine davek na poslovni promet. Na posebni, uradoma sklicani anketi naj bi se na širši podlagi obravnavala vsa vprašanja sanacije hotelske industrije.

Na prispevkih za propagando naj bi bili udeleženi vsi krajevni činitelji. Eventualno naj se votira gotov % od pobranih samoupravnih davčnin (premočinski davek itd.) za reklamo. Vse takse in doklade, katere plačajo tuji, naj se uporabijo izključno v tujko-prometne vrhe. Večje turistične akcije naj bi podpirale, odnosno omogočile banovine iz svojih proračunskih sredstev. (Savska banovina je imela v tokošnjem proračunu 1 milijon dinarjev za tujski promet, kreirala je mesto nadzornika cvetličnih nasadov in parkov na Jadrano itd.)

Reklama: Leta 1933 izvajala kolektivna časopisna reklama se bo letos nadaljevala v izboljšani, bolj »doterani obliki. Maja in junija bodo izšli oglasi vsak nedeljo. Kolektivna reklama se bo raztegnila tudi na Svico; tam so po vseh znakih sodeč izgledi za 1934 zlasti dobri.

Uspehi reklame: Podatki iz prakse je pripisovati 65% uspeha živi reklam. 15% prospektom, 15% oglasom in samo 5% plakatom.

V zvezi s kolektivno reklamo tudi kolektivne proskalte! O tem so mislenja deljena. V Dalmaciji je 105 hotelov in enako število ali še več prospektov teh hotelov. Nasproti temu ima Meran 143 hotelov, a samo eden skupni prospekt.

Turistična predavanja so učinkovita živva reklama. V Nemčiji je bilo 1933 okoli 800 predavanj o Jugoslaviji in njenih turističnih krajih in zanimivostih. Nedavno v dunajski »Uraniji« prirejeno predavanje je imelo rekorden uspeh. Zanimivo je, da so imeli dobežalno ogromno večino takih predavanj obsojevalci naše zemlje, skratka naši zadovoljni gosti, ki so ob svojih stroških

zbrali stvarino, si omislili diapozitive in druge pripomočke.

Zakon o turizmu je gotov, a še ni predložen skupščini. Najbrže bo moralo biti rečeno prej ali vsaj istočasno vprašanje zakona o zdraviliščih in klimatskih krajih ter vprašanje izgradnje naše zemlje za turizem (ceste, poti itd.).

Kopalski red v smislu § 78: 6 obrtnega zakona je izdala doslej samo savska banovina.

Zavarovanje hotelstkih nameštencev: Večina nameštencev je v XII. razredu. Soglasno mnenje je, da je ta uvrstitev za hotelirje krivična, že celo pa je krivična izven sezone, ko ima osebe manjše plače in nima skoraj nobenih napitnin, ne glede na to, da so časi visokih napitnin že davno minili.

Potniški biroji: Oficialni turistični biro v Budimpešti in Monakovem se likvidirata, namesto njih bosta ustnovljena nova. Ostali oficialni turistični biroji naše kraljevine bodo reorganizirani. Neše osrednje društvo za tujski promet »Putnik« je izdalo lani skoraj 2 milijona dinarjev za propagando. Predlog za znanje provizije potniškim birojem je bil odklonjen; ostane tedaj 10% za »Putnika« in druge, tudi inozemske potniške biroje. Neki hotelir je iznesel, da izda na teh provizijah skupno z drugimi reklamnimi stroški 6 do 8 Din po gostu dnevno, ali po hotelu minimalno 6% letnih dohodkov za propagando.

Predlogi: Povabijo naj se odlične, naši državi naklonjene osebnosti v zemljo. Tu se posebno omenja univ. prof. dr. Glück-

mann iz Berlina. Pričeti je z organizacijo izletov Dalmatincev in Primorcev sploh v zaledje. Tudi Jugoslavija naj bi po zgledu Italije in Švice mislila, kako dvigniti tujski promet po izredni poti (anno santo 1933 v Italiji, švicarsko leto 1934 v Švici). Naša vlada naj skrbi, da sklene naša država čim več ugodnih turističnih konvencij. Sedanja način pri »n odjavljanja prebivalstva naj se — vsaj za turistične kraje — zboljša, a vendar pocenostav! Prijavljanje naj služi i policijskim i statističnim svrhnam. Spremembe naj se določijo železniške tarife § 11 v pogledu voznih olajšav. Poštna pristojbine za razpošiljanje propagandnega materiala naj se znižajo, oziroma naj se vsaj ne zvišujejo. Pri motoriziranju železniških vrag naj se upoštevajo vrstvenost one, ki so turistično važne. Zbirale naj bi se pritožbe nezadovoljnih tujcev — naših gostov.

Zvečer pred razhodom smo bili udeleženci kongresa gosti zdraviliškega poverništva, odnosno mestne občine crikveničke. Svečan banket, pripravljen v povodu 40-letnice, odkar obstoja Crikvenica kot morskopalnišče, je napolnil spodnje prostore sanatorija in Zdraviliškega doma znane dr. Seidla z odličnimi tujimi in domačimi gosti. Čeprav imajo take svečanosti mnogo skupnega, vendar je bil potek in razpoloženje na višini ko malokje. Izredno laskav in topel pozdravni nagovor župana je razgibal duhove. Vezni tovarstva med hotelirji so se na banketu odkrile, razsirele. Na banketu pa so prišle do izraza tudi manifestacije domo- in rodoljubnega čustvovanja: ko je referent Čulić napil veliki Jugoslaviji od Triglava do Crnega morja z njenim neprecenljivim turističnim bogastvom, navdušenosti ni hotelo biti konec.

Še malo sprehoda po Crikvenici, preden damo slovo Jadrano. Crikvenica ima krasen položaj; ugaia posebno vilška četrta s parkom, vilami in hoteli, ki so deloma že čisto moderno urejeni. Inaponirajo mi zlasti: »Miramare«, »Therapia«, »Crnkovič«, »Slavija« itd. Pozimi kopališče miruje; tujcev skoraj ni; pet ali šest odprtih hotelov z omejenim obratom služi pasantom in trgovskim potnikom. V mrtvi sezoni pa tudi zaprti hoteli ne počivajo. Za nje je v tem času sezona skritega dela brez gostov. Izvršujejo se adaptacije, modernizacije (»Miramare« uvaia toplevodno napravo), popravila, pišejo novoletna voščila, sestavljajo se reklamni elaborati in opravlja se sto in sto drugih del za novo sezono.

Imel sem priliko seznaniti se s številnimi tukajšnjimi hotelirji in tudi z zastopniki drugih na turizmu interesiranih krogov. Prepričan sem se, da so zelo prosvetljeni in da jemljejo svoje naloge prav resno. Imajo prav: Crikvenica ima brezdomno veliko bodočnost, a tudi njej je treba še marsikaj: poleg dobre volje predvsem dobrih sezon, obilo sredstev in vztrajnega, načrtnega dela. Vsem tem in sličnim nalogam pa bodo kos le resni pošttrvovalni in nesebični delavci, kakršnih Crikvenici ne manjka.

Joško Sottler, šef recepcije, Rog. Slatina.

Žena v sodobnem svetu

Prebujenje naše žene

Nedavno smo praznovali 100letnico rojstva Josipine Turnograjske, ki je iz vzbudila kile po osvoboditvi izpod slovensko pisateljico. (Prva naša pesnica je Fani Hausmanova.)

Slovenske žene so postale spomin Jos. Turnograjske s tem, da so predlagale, naj se imenuje po njej ena izmed ulic mesta Ljubljane, poleg tega pa so pridobile v okviru Soloskega ženskega društva predavanje o življenju in delu prve slovenske pisateljice, kateremu je sledilo kot potrebno dopolnilo predavanje »Žene v ilirskem gibanju«. O obeh temah je predavala naša agilna sodelavka dipl. fil. g. Vera Destalova.

Ker pomenja nastop teh žen za slovensko, a tudi za hrvaško in srbsko ženo prebujanje, ki ni več zamrlo, temveč se je širilo in prodiralo v vsa področja družbenega življenja — saj so se pojavljale vedno nove gonilne sile za la napredek — je primerno in potrebno, da se širši krog naših žen seznani z njimi. Morda bo za čitatelice te rubrike predvsem zanimivo spoznanje okoliščin, ki so dale vzmet prvemu podvigu naše žene, kajti vzmet, ki vzbudi neko gibanje, daje temu gibanju vedno tudi zunanji izraz, obliko.

Nastop prve slovenske pisateljice Josipine Turnograjske kakor tudi naše prve pesnice Fani Hausmanove spada v dobo takozvanega ilirskega gibanja. Ilirsko gibanje se je pojavilo pred 100 leti kot odziv proti neznanosti političnim razmeram na Hrvaškem v prvi polovici 19. stoletja, a se je kmalu razširilo na vse južne Slovane. Bilo je izrazito politično gibanje, ki je imelo sprva čisto nacionalni in literarni značaj, a je pozneje skislalo zalet tudi gospodarski, kulturne in socialne probleme. Pristajali ilirskega gibanja so hoteli dobiti čim močnejši politični vpliv in ker so se zavedali nomena številno močnega ozadia, so hoteli ustvariti močno enoto vseh južnih Slovanov. Kot sredstvo za zblizanje naj bi jim služil enoten književni jezik in pravopis, a nazivali naj bi se Iliri. Kakor znano, je bil glavni ideolog ilirskega gibanja Ljudevit Gaj, politik in književnik. Gibanje je našlo dosti odmeva tudi med Slovenci in Srbi. Od Slovencev si je poleg Stanke Vraza posebno prizadeval za enoten književni jezik Matija Mažur Zilski, ki je l. 1919. izdal celo »Pravila, kako izobrazovati ilirsko narčje« ter spisal »Vzajemno slovensko slovarnik«. Vedeč, da se književni jezik, ki ga naj govori in razume narod, ne da ustvarjati umetnim potom, so se skoro vsi slovenski pisatelji protivili ilirščini, češ da naj se »slovensčina lika na podlagi narodne govorice, staroslovensčine in drugih slovanskih jezikov, a drugače naj ostane čista«.

A tudi v splošnem pogledu ilirsko gibanje ni imelo realne baze, temveč se je izživljalo v nacionalnem zanesenjstvu in romantičnem sanjarjenju. Glavna značilnost vsega delovanja ilircev, ki se je najbolj afirmiralo v književnosti, je bila naivnost. Zato se je gibanje preživelo tudi med Hrvatili, zlasti tjo je s Strossmayerjem nastopila zanje nova doba, ki je z znanstveni kritičnostjo obrabčala s prenapetimi romantičnimi. Ostala pa je glavna pridobitev ilirizma: prepoved hrvaškega naroda v nacionalnem dahu.

Ce govorimo o prebujenju naše žene v dobi narodnega preporeda, moramo pokazati samo na dejstvo, da je prvič javno stopila ob stran moža ter prvič stopila v akcijo za skupne težnje naroda. Golovo v tej dobi zlasti glede naše slovenske žene že ne moremo govoriti, da bi se zavedala kakih svojih posebnih nalog, ki jih ima vršiti v družbi kot žena. To pa je tudi povsem umevno, saj je stalo tedaj v ospredju vsega političnega življenja narodnostno gibanje in o nove osrednje ideje le počasi prodirale tudi k nam. Kajti pri nas tedaj gospodarsko življenje še ni bilo tako diferencirano, da bi kolese tega življenja zgrabilo tudi ženo tako kot

jo je danes, zato tudi kako socialno gibanje pri nas še ni našlo tla. Žena v tedanjem življenju še ni prav ničesar pomenila, a tudi potrebe po njeni duhovni izobrazbi niso uvideli, saj so nekateri še tedaj smatrali za edino primerno žensko življenje kuharstvo in babiške bukve. Zato je treba uiti, ki so se takrat pozvale do samostojnega ustvarjanja na književnem polju ali ki so se drugače odlikovale v času narodnostnega gibanja, tem bolj upoštevati.

Sicer so tudi takrat redki posamezniki med možmi spoznali, da je nujno potrebno v pokret, ki zadeva življenje vsega narola, pritegniti tudi ženo in jo v tem pravcu tudi izobraziti. Eden takih mož tedanje dobe je bil grof Drašković, politični vodja ilirske narodne stranke. On je prvi poudaril pri Hrvatih važnost žene v nacionalnem življenju. Njegova »Poslanica ilirskim ženam« je izredno zanimiva in nekateri odstanki so še danes sodobni, dasi je bila izdana skoro pred 100 leti (1838): »V zgodovini vseh časov je utrjena resnica, da se izobrazba nekega naroda najbolje oceni po tem, ali on bolj ali manj spoštuje narodni jezik in svoje žene in da je naklonjenost žene najmočnejše gibalno vsega ljudskega delovanja: brez nje ne more nič velikega uspešati. Zato blagor narodu, za česar interese so se otrele žene. — Kjer je vzrok, da so ravno naše žene, sicer tako plemenite, do sedaj tako malo cenile zemljo, kjer so zagledale dnevno svetlobo in začule jezik svojega naroda? Temu ni kriv nihče drugi, kakor mi možiki sami«.

Isti namen kakor Drašković je imel tudi Ljudevit Vukotinič, ki je svojo knjižico »Pšene i pripovedbe« posvetil »milim gospeim in devojkam ilirskim«. V predgovoru jih poziva, naj prožijo roke velikemu narodnemu delu in sodelujejo z možikini kot prave ilirske posretrice.

Ti pozivi so našli med ženami dosti odmeva. Dočim so popraj govorile le nemško in madžarsko, so se sedaj pričele učiti narodnega jezika, pričele čitati ilirske časopise in knjige, pele narodne pesmi in nekateri se pričele celo udeleževati v hrvaških književnosti.

Kakor že omenjeno, je našlo ilirsko gibanje odmeva tudi med Slovenci in je odločilno vplivalo na prve slovenske žene, ki so se udeleževale kot književnice.

Na Josipino Turnograjsko je imel velik vpliv njen učitelj Lovro Pintar, navdušen ilirce. Sodeloval je pri tedanjih slovenskih in ilirskih listih ter tudi J. Turnograjsko seznanil z ilirščino. Posebno pa jo je navduševal za slovensčino, tako da je kmalu vzbudila v njej potrebo in željo pisati slovenske esestavke. Posebno se je navduševala za Prešerna. Ugodno pa je postalo zanje znanje z Lovrom Tomanom, romantičnim rodoljubom, ki je zaslovel kot »slik« Glasov domorodnih. Poročila se je z njim in po enoletnem zakonu umrla, stara konaj 21 let (1. junija 1854).

V kratki dobi svojega življenja je bila Jos. Turnograjska izredno plodovita. Zanimivo je, da je prvič v slovenskem slovarstvu obdelala snov »Veronike Desevič« v črtici »Nedolžnost in sila«. Za svoja dela je držala snov predvsem iz zgodovine slovanskih narodov ter iz jugoslovenske zgodovine, kar je vsekakor vpliv ilirizma. Zanimala jo je tudi zgodovina Slovkov in njih boji z Madžari. Njen spis »Boris« je izšel v bolgarskem prevodu v Carigradu. Priznalo jo o njem pisal tudi ruski list »Sjevernaia Pčela«. Sploh so Josipino omenjali razni slovanski listi. Njena zadnja tiskana povest je »Rožmanova Lenčica«, posneta po narodni pripovedki, pisana v ilirščini. Sploh je pisala J. T. deloma v slovensčini, deloma v ilirščini. Najlepše, kar je ustvarila, je pesem »Zmeraj krasna je narava«, ki prekaša po umetniški ceni vse njeno delo v prozi. Pravijo, da je ravno pesniškega duha v njej zamoril njen mož, »domorodni pesnik Lovro Toman«. V vseh njenih spisih v prozi pa se jasno zrcali vpliv njene dobe: zanimanje za zgodovino Slovanov, težnja po slovanski

IZ ARHITEKTURE

Postanek oblik v sodobni arhitekturi

Vsak čas, vsaka doba se odlikuje v umetnosti po lastnem pojmovanju lepega in oblikuje vse svoje predmete v pravcu tega lepotegea ideala. Pojmovanje lepega pa zavisi v vsakem času od mnogih činiteljev. Lepa oblika, osobito v področju arhitekture se more v veliki meri smatrati za produkt kulture in civilizacije, kajti tehnične zmoglosti naroda so bile vedno odločujoče tudi za oblike njegove arhitekture. Za oblike arhitekture v gotovi dobi je važno tudi gradivo, ki se uporablja in način, ki omogoča njegovo obdelavo. Sistem konstrukcije, ki tvori ogrodje vsem arhitektonskim oblikam, je pa v glavnem le strnjena, smiselna uporaba obdelanega gradiva.

Za primer si predočimo vsakomur znane sisteme grške in rimske arhitekture. Prva je v izvestni meri uporabljala doma v izobilju se nahajajoči apnenec, ga obdelavala po tehnično dokaz visokih načelih v dele, ki nosijo, in take, ki so nošeni. Na ta način so Grki izoblikovali svoj arhitektonski sistem stebra in preklade.

Popolnoma drugačen je bil sistem rimske arhitekture, akoravno je ta nastajala v priložnosti istih kulturnih in civilizacijskih okoliščinah in v istem času, kakor grška ter je bila vsaj v prvi dobi v izvestni meri od nje odvisna. Toda doma so Rimljani imeli poleg kamna tudi glino, ki je laagodnejša v oblikovanju in cenejša v izvedbi. Zato so kot praktičen narod gradili v veliki meri iz opeke. Nujna posledica je bil drug način nosilne konstrukcije; odprtime in prostori so se premostili z oboki. Tako so imeli Grki ravne preklade in strome, Rimpani pa so zaključevali odprtime pokrožno. Te so dele njihovi arhitekti čisto drugačen značaj, kakor ga je imela grška.

Take igre v izoblikovanju arhitektonskih sistemov so se ponavljale v vseh dobah, kadar se je spremenil ta ali oni temeljni vzrok: življenjski nazor, gradivo, tehnologija, konstrukcija, nove življenske razmere in z njo zvezane druge potrebe naroda. Tako so nastajali vedno novi slogi prav do današnjih dni.

S koncem prošlega stoletja se je preorientalno človeštvo v marsičem. Uveljavili so se novi filozofski nazori, medicina je močno napredovala — posebno v higijenskem pogledu, nevdzdržen napredek je zabeležila tehnika. Vse to je dobilo izraza tudi v umetnosti in zlasti v arhitekturi. Osobito je bil odločujoč gnev do neplodnega upodabljanja v prošlem stoletju in je ravno ta reakcija bila gonilno pero v pospešenem prodiranju novih načel v arhitekturi. Do prenasicočnosti obložene fasade, v vedno večji onemoglosti preorojevane renesanse, najsiho pod tem ali onim imenom, so rodile željo po čim enostavnejši in čim prepro-

stejši obliki. Temu so se pridružila nova gradiva (beton, železo, steklo, stršne izolacije, plemeniti omet i. dr.), ki že vsa po svojem bistvu zahtevajo ravno linijo. Nastopile so nove konstrukcije, skeletni sistem z močnimi prevesi, vodovarne premostitve velikih odprtini itd. Racionalizacija dela je bila pa mogoča s dajo v uvedbo pripravljenih oblik, ki se dajo v industriji z lahkoto izdelovati v velikih množinah.

Novi življenski nazori so zahtevali čisto drgačno uredbo poslopj, ki so tudi na zunanost stavb imele odločilen vpliv. Postritev prometa v velikih mestih je zahtevala v njih gradnji, oziroma preureditvi, čisto druge, dinamične oblike, ki niso ostale brez vpliva tudi za oblike na stavbah. Brzina, s katero se razvija in odigrava vse življenje v naših dneh, je narokovala ravno črto, horizontalno, ki se more smatrati za temeljno potezo vsem oblikam sodobne arhitekture. Gladka stena z vrhnim obrobkom, vrste oken, smer balkonov, reklamni napisi vse to so členi, ki tvorijo enostavno linijo moderne fasade in so uravnani v vodovarnici, sporedno k cesti tekoči. Le kak drog za zastavo, kak vertikalni svetlobni napis, preseka za hip to enotno pesem horizontalne.

Zato so vlike stavbnih teže vsled ravne, po možnosti za teraso izrablene strehe, popolnoma kubične in imajo za svoj izvor le temeljne like geometrije. Sljkovitost sodobne arhitekture je mogoča le v posrečeni grupaciji stavbnih oblik, najsiho ene stavbe za se ali celo bloka, odnosno ulice, vzete kot celot.

Glavni znak sodobne arhitekture je potem takem stavba z ravno streho, ki je členjena v horizontalni smeri in je brez vsakega okrasja v smislu prejšnjih dekorativnih slogov. Sodobne so oblike, ki ustrezajo resnični, nepretirani potrebi današnje ga življenja, ki pa morajo biti jasne konstrukcije in ne smejo v svoji obdelavi nasprotovati tehnologiji uporabljenega gradiva.

Ing. Herman Hus.

Pletilni stroj
Ideal 60/8, malo rebljen, zamenjan za motorno kolo BSA ali Puch, v brezhibnem stanju. — Dopolni za: na: Juri Štrasser, izdelovalci mojster, Gaštan 1030-39

Vloge bank
Nakup, prodaja, zavarovanje in posojila, kakor tudi vse ostale narodi izvršujemo najugodnejše. Poslovni čas: od 4. d. — Zagreb, Prilika ulica 6/II — telefon 33.33